

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Charakteristika čtyřslabičných struktur v moderní mluvené čínštině: analýza
projevů vybraných mluvčích

Characteristics of four-syllable units in modern spoken Chinese: a speech analysis of chosen
speakers

OLOMOUC 2022, Bc. Karolína Balajková

vedoucí diplomové práce:

Mgr. Ondřej Kučera, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité
prameny a literaturu.

V Olomouci dne

Podpis

Anotace

Cílem práce bylo popsat stav čtyřslabičných struktur v moderním čínském jazyce. Korpus byl sestaven na základě spontánních mluvených projevů třiceti mluvčích, odkud byly vybrány všechny čtyřznakové struktury (kromě onomatopoických slov nesoucích pouze fonetickou informaci). Korpus byl následně rozdělen na konvenční *chengyu*, duplikované struktury a jiné negramatické struktury. U všech jednotek, kde to bylo možné, byla popsána jejich vnitřní struktura a její vliv na pozici jednotky ve větě. U symetrických struktur byla navíc provedena evaluace sémantického vztahu mezi oběma polovinami. V rámci duplikovaných struktur byla provedena analýza duplikačních vzorců a v korpusu srovnána frekvence výskytu jejich výchozích forem mezi sebou. V komentáři ke korpusu negramatických struktur se prověřila jejich podobnost některým *chengyu* a byly objeveny i nové jednotky s netradiční strukturou a čtyřslabičné neologismy.

Klíčová slova: *chengyu*, čínská morfologie, čínská syntax, čtyřslabičná jednotka, moderní mluvená čínština, duplikace

Počet znaků (včetně mezer): 117 365

Poděkování

Děkuji, že jste počkali.

OBSAH

1 OBSAH

2	ÚVOD	7
3	Definice a metodologie	8
3.1	Role chengyu v jazyce	8
3.2	Definice chengyu	8
3.3	Morfologie a slovtvorba v čínštině	9
3.4	Metodologie	10
3.4.1	Výběr autoritativního slovníku	11
3.4.2	Korpus	12
3.5	Rozbor idiomů	13
3.5.1	Chengyu v projevech mluvčích	13
3.6	Rozbor ostatních čtyřslabičných struktur	52
3.6.1	Duplikace	52
3.6.2	Skládání jmen – čtyřslabičná apelativa a neologismy	56
4	Závěr	85
5	Resumé	86
6	Bibliografie a použité slovníky	87
6.1	Internetové zdroje	87
6.2	Zdroje použité k tvorbě korpusu	87

2 ÚVOD

Ačkoli to název práce explicitně neříká, jejím hlavním tématem jsou chengyu a ne-chengyu. Původním záměrem bylo zmapovat užívání čtyřslabičných idiomů v moderní mluvené čínštině, ale prvním problémem se stala otázka jejich definice. Slovníky obsahují různé sbírky idiomů, které však ne vždy reflektují to, co se vlastně v jazyce odehrává. Proto bylo třeba téma přeformulovat, vybrat všechny čtyřslabičné struktury a patřičně je analyzovat – a odtud vzešel nový název.

Cílem práce je tedy vytvořit korpus chengyu jednak v souladu s vybraným slovníkem, ale zároveň neopomenout vše, co nahrávky živého jazyka nabídl. Jelikož zájmem práce není etymologické bádání, chengyu jsou zkoumána zejména z hlediska integrace do promluv mluvčích s přihlédnutím k jejich vnitřní struktuře. Výsledkem tedy bude zjištění, jaký typ těchto idiomů je nejčastější, na jakých syntaktických pozicích se vyskytují a vůbec ukázat ucelený obraz všech, které se v mluvených projevech vyskytly. Práce je proto z naprosté většiny praktická.

Do kategorie ne-chengyu byla vybrána kompozita, která vznikla negramatickým způsobem (avšak výjimku zde představují kompozita vzniklá duplikací). Všechna jsou důkladně okomentována a prezentována v analýze.

3 DEFINICE A METODOLOGIE

3.1 ROLE CHENGYU V JAZYCE

Čínská frazeologie jako věda je v porovnání s tou českou poměrně mladá. Čínští jazykovědci se systematizací frazeologismů začali zabývat až ve dvacátém století, kdy se na tuto problematiku rychle vystřídaly dva protichůdné pohledy. Konkrétně chengyu byla zpočátku považována za relikv klasické čínštiny, která byla typická pro vysoký styl v literatuře a nesrozumitelná pro běžného čtenáře. V poměru vůči celé mase čínského lidu byla erudovaná elita jen malým procentem konzumentů klasické literatury a procento běžných lidí, kteří uměli číst a psát, bylo ještě menší. V bouřlivém sledu událostí první poloviny dvacátého století v Číně vystoupila na povrch potřeba šíření gramotnosti a demokratizace jazyka. Ačkoli již za poslední dynastie vycházely romány v hovorovém jazyce, tento trend bylo třeba urychlit a aktivně propagovat.

Právě chengyu jsou ale prvkem, který porozumění textu neusnadňuje. Při všeobecné snaze dobýt se jazyka přístupnějšího pro nové uživatele písma se objevily tendence jej oprostít od jednotek, jejichž smysl bez už existujících znalostí odvodit nelze. V roce 1958 byl ale publikován slovník 汉语成语小词典 (Malý slovník čínských idiomů, 1958), který poprvé seřadil více než 2 700 čínských idiomů podle latinské abecedy, jež se tehdy začala nově používat pro přepis čínštiny. Slovník vyšel v několika vydáních a prodaly se miliony výtisků, což dokazuje, do jaké míry se Číňané aktivně podíleli na popularizaci dříve zavrhané části slovní zásoby.¹

3.2 DEFINICE CHENGYU

Nejprve je třeba podotknout, že předmětem této práce není vynalézt novou, všeobjímající definici, ale popsat to, co se do ní zatím (anebo nikdy) nevejde. Ve zkratce jsou chengyu v převážné většině čtyřslabičné struktury, které nelze dělit, ani jinak měnit. Jejich význam často není součtem jeho komponentů.²

Podstatnou složkou této práce jsou i vztahy mezi polovinami chengyu. Vztah může být synonymický, kontrastní, sekvenční, příčinný a důvodový. Hlavním vodítkem pro rozhodování

¹ Jiao 2009: s. 66

² Jiao 2009: s. 64

se mezi synonymickým a kontrastním vztahem je to, že zatímco v synonymii celku můžeme porozumět bez druhé poloviny, v antonymii z první poloviny celku porozumět nelze.³

3.3 MORFOLOGIE A SLOVOTVORBA V ČINŠTINĚ

V češtině se slovo ve většině případů rovná jeho grafické reprezentaci ohraničené mezerami. Při určování slovních druhů se řídíme morfologií, sémantikou a zčásti syntaxí. Jednoduchým algoritmem se můžeme dobrat k poměrně preciznímu rozdělení: cílenými otázkami na schopnost se ohýbat, vyjádřit rod, číslo a pád a jiné příznaky můžeme z množiny všech slov v jazyce vybrat tak úzkou skupinu jako jsou jmenné tvary přídavných jmen. To je typický příznak flektivních jazyků.

V případě čínštiny je podstatné rozumět morfémům, z nichž se skládají významy (anebo stojí samostatně). Jejich základní rozdělení je na volné a vázané.⁴ Možnost použít morfém samostatně je zásadní ukazatel toho, zdali je struktura gramatická, anebo ne. Příkladem bude třeba kompozitum 结婚生子 jiéhūnshēngzǐ, jehož první polovina gramatická je, ale druhá z důvodu neexistence slova 生子 zǐ a nemožnosti morfému 子 zǐ stát samostatně již gramatická není, a proto je kompozitum do práce zahrnuto.

Packard (2009) se ve své Morfologii čínštiny (The Morphology of Chinese) věnuje přístupům k určování hranic slova a zmiňuje mimo jiné přístup syntaktický, na němž lze částečně ilustrovat vznik chengyu. Packard jako příklad uvádí slova 脸红 liǎnhóng („obličej-červený“, přenes. „stydět se“) a 嘴硬 zuǐyìng („ústa-tvrdý“, přenes. „zapírat vlastní pochybení“). U prvního příkladu lze bez pochyb vidět etymologii slova, tzn. jak zmizela hranice dvou původních slov liǎn a hóng. Tato slova jsou totiž jméno a adjektivum, v syntaktické terminologii podmět a přísudek, jejich spojení „obličej + (být) červený“ může být chápáno jak doslovně, tak i přeneseně. Nicméně slovo liǎnhóng má pouze přenesený význam a může být použito jen jako adjektivum (přísudek).

(1) 他 (的) 脸 很 红。

Tā (de) liǎn hěn hóng.⁵

On (slovce) obličej velmi červený.

³ Nall 2009: s. 5

⁴ Packard 2009:

⁵ Packard 2009: 29-30

„Jeho obličej je (velmi) červený.“

3.4 METODOLOGIE

Korpus byl sestaven na základě projevů třiceti rodilých mluvčích čínštiny. Projevy byly vybrány z platformy QQ 音乐 z programu 故事 FM, jenž sdílí své podcasty na více platformách. Tento pořad se zaměřuje na vyprávění vlastních zážitků a zkušeností ze života, což znamená, že moderátor (většinou 寇爱哲 Kòu Àizhé) vypravěče uvádí, ale vypravěč pak mluví sám. Moderátor do monologu vstupuje až v postprodukcii, doplňuje kontext, zřídka dodává vlastní komentář nebo pokládá otázku vypravěči napřímo. Je však možné, že moderátor vyprávění svými dotazy koriguje mimo nahrávání, což z výsledných podcastů nelze rozeznat. Lze předpokládat, že si vypravěči svůj projev připravují dopředu, ale z četného váhání, mlčení nebo i chybně užitých chengyu lze poznat, že převážná část každého podcastu byla, co se týče výrazových prostředků, improvizovaná. Jediné, co bylo možné hned ze začátku určit, bylo pohlaví mluvčího a jeho téma. Svůj věk sice většina mluvčích sdělovala již na začátku, avšak u šesti žen a šesti mužů jej nebylo možné určit přesně. Pokud specifikovali svůj věk jiným způsobem, např. označením 70 后 pro generaci narozených v sedmdesátých letech nebo zmínkou o tom, před kolika lety opustili školu, odhadovala jsem věk s co největší tolerancí pro odchylky. Absolutní věkové rozpětí je mezi 25 a 51 lety, přičemž většina mluvčích je ve věku 25–35 let. Úplný seznam témat (resp. názvů jednotlivých epizod a původní názvy) je k nalezení ve zdrojích, zde uvedu několik pro ilustraci (již v překladu):

Podcast 7: Vychovatelka ve vězeňské službě;

Podcast 14: Sbohem, naše období internetových kaváren;

Podcast 24: Má tři jména a tři životní etapy;

Podcast 30: E381 Pracuji na Jižním pólu.

Pro účely práce bylo primárním cílem získat nahrávky o reprezentativní délce, již bylo 20–30 minut, což samozřejmě kvůli tempu řeči a vstupům moderátora do pásma mluvčího, znamená vzorky různého rozsahu ve výsledném transkriptu.

Následně jsem vybrala všechny čtyřslabičné struktury, které jsem rozdělila na dvě základní skupiny: idiom – ne-idiom (resp. chengyu – ne-chengyu). Jako kritérium pro zařazení jednotky do množiny chengyu byl použit tchajwanský internetový slovník National Academy

for Educational Research⁶ 成语典 Chéngyǔ Diǎn (dále iniciální zkratkou CYD). Vybrané jednotky byly vybrány z transkriptu nahrávek a se svým jazykovým okolím přeneseny zde do textu. Poté byly úryvky transkribovány a přeloženy, aby byl zřejmý jejich význam a motivace pro jejich zařazení do základních strukturní vzorců SV, VO, SM, jejich zdvojené formy, dále VV⁷ a SVO a pro speciální struktury byla vyřazena ještě jedna kapitola navíc. Struktura SM (structure of modification) byla rozdělena na dva typy, a to AdjN (spojení přídavného jména se jménem podstatným) a AdvV (spojení příslovce se slovesem).

V kategorii ne-chengyu se nacházejí duplikované struktury, čtyřslabičná slova, a nakonec množství struktur, které idiomy chengyu svou strukturou připomínají, ale v CYD nalezeny nebyly. Z důvodu přechovávání pouze fonetické informace jsou onomatopoická slova vynechána.

Nakonec byla provedena kvantitativní analýza každé ze skupin a jednotlivých mluvčích. Výsledky jsou prezentovány pod jednotlivými kapitolami a zmíněny v závěru práce.

3.4.1 Výběr autoritativního slovníku

Výběr autoritativního slovníku pro tuto práci se neobešel bez kontroverze. Na straně jedné jsou všechny ať už historické, moderní, příruční, kapesní anebo studijní slovníky, které často čerpají jeden z druhého bez ohledu na to, zdali se chengyu, která uvádějí, stále používají (výjimku zde samozřejmě mají historické slovníky), přičemž objem jednotek může dosahovat až 50 000 v případě 汉语成语源流大辞典 (Velký etymologický slovník čínských idiomů). Na straně druhé stojí frekvenční seznamy vypracované na základě novinových nebo knižních publikací či soubor chengyu sebraný z učebních materiálů pro čínské základní a střední školy. Takové práce čítají od 755 jednotek v případě 24 svazků čínských učebnic používaných v roce 2009 po osm až deset tisíc jednotek v běžném užívání na základě různých novinových vydání v korpusu o 426 milionech znaků.⁸

Jelikož je tato práce zaměřená na mluvený jazyk, ani jedna z těchto voleb není zcela správná, ale hledat rámeček pro aktivně užívaný jazyk více než miliardou lidí je nesmyslné samo o sobě. Z důvodu dostupnosti a rozšířených možností vyhledávání jsem vybrala jako autoritativní slovník internetový 成语典 Chéngyǔ Diǎn (Slovník čínských idiomů)⁹

⁷ Li, Zhang & Wang 2016: s. 1682: sedm jmenovaných struktur je považováno za základní.

⁸ Jiao 2009: s. 67

⁹ Dostupný zde: www.dict.idioms.moe.edu.tw

tchajwanského Ministerstva školství alespoň pro vytvoření hranice mezi tím, co je kodifikovaná forma a její tolerované varianty, a co už ne.

3.4.2 Korpus

Korpus čtyřslabičných struktur v této práci byl sestaven na základě již zmíněných podcastů. Celkový objem textu byl téměř 190 000 znaků a počet analyzovaných jednotek (v případě opakovaného výskytu u stejného mluvčího započítaných jednou) dosáhl 150 (160 chengyu a 90 nestandardních struktur).

Podcast	Mluvčí	Pohlaví	Věk	Počet znaků transkriptu	Počet chengyu	Počet jiných struktur
Podcast 1	P.1	Ž	24	6409	4	1
Podcast 2	P.2	Ž	35	6505	3	3
Podcast 3	P.3	M	35	6428	7	2
Podcast 4	P.4	M	29	5842	6	4
Podcast 5	P.5	Ž	30	4575	9	9
Podcast 6	P.6	Ž	28–29	8921	6	2
Podcast 7	P.7	Ž	32–37	6910	6	2
Podcast 8	P.8	Ž	27	5945	8	2
Podcast 9	P.9	M	30–40	3889	1	2
Podcast 10	P.10	Ž	28	7056	6	2
Podcast 11	P.11	M	37	5682	3	1
Podcast 12	P.12	Ž	30	5074	2	3
Podcast 13	P.13	Ž	30	8133	9	6
Podcast 14	P.14	M	29	7570	7	6
Podcast 15	P.15	M	40-49	5889	6	5
Podcast 16	P.16	M	24	4988	5	1
Podcast 17	P.17	M	32	6447	7	1
Podcast 18	P.18	Ž	29	5834	2	4
Podcast 19	P.19	M	31	5759	1	1
Podcast 20	P.20	Ž	24-26	6586	2	1
Podcast 21	P.21	M	30	6731	4	1
Podcast 22	P.22	M	38	5832	4	1
Podcast 23	P.23	Ž	29	6218	6	2
Podcast 24	P.24	M	26	6310	9	7
Podcast 25	P.25	Ž	25	5852	5	4

Podcast 26	P.26	M	29	5532	8	4
Podcast 27	P.27	M	26–32	5911	9	7
Podcast 28	P.28	Ž	29	7886	6	1
Podcast 29	P.29	Ž	35–50	6501	7	4
Podcast 30	P.30	Ž	30–45	5726	2	1

3.5 ROZBOR IDIOMŮ

3.5.1 Chengyu v projevech mluvčích

V následující části je přehled chengyu uznávaných v CYD, jejich syntaktická struktura (pakliže ji bylo možné určit) a pozice ve větě. Jsou opatřeny kontextem, transkripcí a překladem¹⁰. Při překladu vycházím z CYD, pakliže není uvedeno jinak.

3.5.1.1 VV

Skupinu obsahující dva predikáty jsem rozdělila na dvě skupiny: jednu s významem deskriptivním a druhou s dějovým.

3.5.1.1.1 Deskriptivní struktury

Deskriptivní skupinu lze charakterizovat tím, že se skládá ze dvou adjektivních částí (sem zahrnuji i 无 wú „nemít/neexistovat“, které stejně jako adjektiva odkazuje na příznak), které a ve třech případech je první adjektivum, za nímž následuje sloveso. Všechny jednotky mají mezi oběma stranami synonymický vztah. Jako první jsou uvedeny idiomy ze dvou rozdílných adjektiv.

(P1.2) 她跟我现在一样是留着一头干净利落的短发

tā gēn wǒ xiànzài yīyàng shì liúzhē yī tóu gānjìnglìluò de duǎnfǎ

ona-s-já-ten'-stejný-být-nechávat.ZHE-jeden-hlava-upravený a čistý-DE-
krátké vlasy

(P6.6) 我本来以为我可以相安无事地看着那个爷爷抱着这个孩子

¹⁰ Jelikož se nejedná o umělecký překlad, cílem byl výběr co nejuvýstižnějších ekvivalentů, které nemusí nutně být intuitivním překladem samotného morfému/lexému. Někteří gramatičtí ukazatelé, modifikátory a větné partikule byly ponechány v původním znění, protože student čínštiny jim zajisté porozumí a čtenáře z jiných oborů by mohl tak komplexní překlad poměrně zbytečně mást.

wǒ běnlái yīwéi wǒ kěyǐ **xiāng'ānwúshì** de kǎnzhe nà ge yéye bàozhe zhè ge háizi

já-původně-domnívat se-já-moct-**společně a v harmonii**-DE-dívat se.ZHE-tamten-GE-dědeček-držet v náručí.ZHE-tento-GE-dítě

(P16.5) 我只想**正大光明**地买回来这些东西

wǒ zhǐ xiǎng **zhèngdàguāngmíng** de mǎihuílái zhè xiē dōngxī

já-jen-chtít-**upřímný a otevřený**-DE-koupit [zpět]-tento-několik-věc

Následující čtyři idiomy obsahují opakující se znak. U prvních dvou se opakují první a třetí znaky, neboť si to vyžaduje struktura. P7.4 využívá existenčního slovesa 无 wú „nebýt“ a doplňuje proměnné a u P10.3 se jedná o lexikální záležitost (obsažené slovo je tak tvořeno). Druhá dvě chengyu mají společný druhý a čtvrtý znak, protože se jedná o častý morfém tvořící adjektiva (přičemž první a třetí znak jsou si sémanticky velmi podobné, proto jsem se rozhodla nezacházet do významových nuancí a přeložit pouze jejich význam).

(P7.4) 反正我无所谓就是**无牵无挂**

fǎnzhèng wǒ wúsuǒwèi jiùshì **wúqiānwúguà**

koneckonců-já-lhostejný-to jest-**nebýt.táhnout.nebýt.viset (být bez starostí)**

(P10.3) 我为什么不能过一个**自由自在**的人生

wǒ wèishéme bùnéng guò yī ge **zìyóuzìzài** de rénshēng

já-proč-ne-moct-prožívat-jeden-GE-**svobodný**-DE-život

(P13.4) 后来我就**毅然决然**地走掉

hòulái wǒ jiù **yìránjuérán** de zǒudiào

následně-já-poté-**rezolutně**-DE-odejít

(P22.3) 一个星期之后也就不再做这个梦了就是**自然而然**就好了

yīgè xīngqī zhīhòu yě jiù bú zài zuò zhè ge mèng le jiùshì **zìrán'érrán** jiù hǎole

jeden-GE-týden-po tom-také-ne-poté-dělat-tento-GE-sen.LE-to jest-
přirozeným způsobem-poté-zlepšit se.LE

Další tři idiomy obsahují slovesa, která dokreslují význam původního adjektiva. První dva mají adjektivum jednoslabičné, a ten poslední dvouslabičné.

(P4.3) 反正她那个状态可能就是**痛不欲生**

fǎnzhèng tā nàgè zhuàngtài kěnéng jiùshì **tòngbùyùshēng**

koneckonců-ona-tamten-GE-stav-možná-to jest-**být**
v bolestech.ne.toužit.žít.LE

(P8.2) 我发现这个规律真的**牢不可破**

wǒ fāxiàn zhè ge guīlǜ zhēn de **láobùkěpò**

já-všimnout si-tento-GE-pravidelnost-opravdu-
nenarušitelný.ne.mocť.prorazit

(P16.4) 感受很内疚然后比之前更**惊慌失措**

gǎnshòu hěn nèijiù ránhòu bǐ zhīqián gèng **jīnghuāngshīcuò**

cítit se-HEN-mít výčitky svědomí-následně-v porovnání s-předtím-více-**být**
v panice.ztratit úsudek

Jako poslední uvádím tři totožná chengyu, která se vyskytla mezi různými mluvčími. Oddělená od ostatních jsou také proto, že obsahují zdvojený morfém 翼翼 yìyì „opatrný“. „mnohý“¹¹ (v klasické čínštině dále „prosperující“, „létající“ nebo „čilý“¹²), který navíc přidává melodii svou duplikací.

(P14.5) 我就很**小心翼翼**的我说你这里收不收铜线

wǒ jiù hěn **xiǎoxīnyìyì** de wǒ shuō nǐ zhèlǐ shōu bù shōu tóngxiàn

já-pak-HEN-**opatrný**-DE-já-říkat-ty-tady-přijímat-ne-přijímat-měděný drát

(P28.1) 她不知道怎么跟人家相处 讲话都是**小心翼翼**的

¹¹ XHC 2016: s. 1 558

¹² GHC 1 862-1 863

tā bù zhīdào zěnme gēn rénjiā xiāngchǔ jiǎnghuà dōu shì xiǎoxīnyìyì de
 one-ne-vědět-jak-s-člověk-vycházet mluvit-vše-SHI-**opatrný**-DE

(P29.5) 他很担心 他又小心翼翼地就问

tā hěn dānxīn tā yòu xiǎoxīnyìyì de jiù wèn

on-HEN-mít starost on-zase-**opatrný**-DE-poté-zeptat se

Takovým způsobem je u poslední trojice první polovina alespoň z pohledu moderní čínštiny srozumitelnější, u předposlední trojice první znak (u P16.4 jsou to znaky dva) shrnuje význam a zbytek jej rozvíjí. Samo o sobě dnes neexistujícím slovem je vlastně jen první (i druhá) polovina P7.4 无牵无挂 wúqiānwúguà, které je sestaveno z jednotlivých morfémů (v Xiandai Hanyu Cidian, 2016, dále, XHC, nebyly jejich kombinace nalezeny jako slovo).

Ze syntaktického pohledu stojí za zmínku P14.5, které je modifikované příslovcem 很 hěn, a P16.4 modifikované příslovcem 更 gèng. Také P22.3 je výjimkou v tom smyslu, že nemá slovece mezi sebou a následujícím slovesem a je plynule integrované do věty.

Větný člen	Počet chengyu na této pozici	Seznam chengyu na této pozici
Přívlastek	4	P1.2, P10.3, P14.5
Příslovečné určení	5	P6.6, P16.5, P13.4, P22.3, P29.5
Predikát	4	P4.3, P7.4, P8.2, P16.4

3.5.1.1.2 Dějové struktury

Do dějových struktur byly zařazeny struktury o dvou predikátech: každý idiom bude obsahovat dvě plnovýznamová slovesa, mezi nimiž bude vznikat vztah synonymický (pro účely této práce zde přiřazujeme i „doplňující se“), kontrastní, sekvenční, důvodový, nebo příčinný. Tato kategorie nevyklučuje přítomnost předmětu při jednom z predikátů.

3.5.1.1.2.1 Synonymický a doplňující se vztah

Přestože tato kategorie vypadá početně, dvě chengyu se zde opakují třikrát (každé z nich u dvou mluvčích). Všechna jsou symetrická a jsou užitá jako predikáty.

(P1.4) 她们都是说是抱在一起哭的 就抱在一起抱头痛哭的那种场面

tāmen dōu shì shuō shì bào zài yīqǐ kū de jiù bào zài yīqǐ **bàotóutòngkū** de
nà zhǒng chǎngmiàn

ony-vše-SHI-říkat-SHI-držet v náručí-v-spolu-plakat-DE to jest-držet
v náručí-v-spolu-**objímat hlavu a bolestně plakat**-DE-tamten-druh-scéna

(P5.3a) 想着想着我就开始哭我就开始**嚎啕大哭**

xiǎngzhe xiǎngzhe wǒ jiù kāishǐ kū wǒ jiù kāishǐ **háotáodàkū**

přemýšlet.ZHE-přemýšlet.ZHE-já-poté-začít-**plakat a sténat**

(P5.3b) 我爸就**嚎啕大哭**

wǒ bà jiù háotáodàkū

mŭj.táta-poté-**plakat a sténat**

(P13.8) 他就会突然**嚎啕大哭**就那种控制不住自己

ā jiù huì tūrán **háotáodàkū** jiù nà zhǒng kòngzhìbùzhù zìjǐ

on-poté-bude-najednou-**plakat a sténat**-to jest-tamten-druh-nemoci
kontrolovat-sám

(P22.4a) 父母两个人跪地下**抱头痛哭**

fùmŭ liǎng ge rén guì dìxià **bàotóutòngkū**

rodiče-dva-GE-člověk-klečet-zem-**objímat hlavu a bolestně plakat**

(P22.4b) 他父母就是在那个车下面**抱头痛哭**

tā fùmŭ jiùshì zài nà ge chē xiàmiàn **bàotóutòngkū**

jeho.rodiče-poté-být-v-tamten-GE-vozidlo-pod-**objímat hlavu a bolestně
plakat**

(P27.6) 王根是那种就有收有放但是又想**兼收并蓄**的这么一个人吧

Wáng Gēn shì nà zhǒng jiù yǒushōuyǒufàng dànshì yòu xiǎng **jiānshōubìngxù**
de zhème yī ge rén ba

Wang Gen-být-tamten typ-to jest-chvíli si brát, chvíli nechávat být-ale-zase-
chtít-souběžný.přijímat.společný.ponechat si (brát si všechno)-DE-takový-
jeden-GE-člověk-BA

3.5.1.1.2.2 Kontrastní vztah

Zařazení tohoto chengyu je sporné, protože ačkoli nepochybně obsahuje dvě plnovýznamová slovesa, až směrové modifikátory jsou v kontrastním vztahu. To se ale nakonec stalo argumentem pro jeho zařazení do této kategorie.

(P22.2) 这个画面始终就是在脑子里面翻来覆去地出现

Zhè ge huàmiàn shǐzhōng jiù shì zài nǎozǐ lǐmiàn fānláifùqù de chūxiàn

tento-GE-obraz-od začátku do konce-poté-být-v-mozek-uvnitř-otáčet se stále
dokola-DE-objevovat se

3.5.1.1.2.3 Sekvenční vztah

Symetričnost následujících idiomů je často narušována morfémem 而 ér „a“ (souřadící spojka pro predikáty), který podporuje sémantiku souslednosti dějů.

(P3.6) 一下子柏林的色情片的剧组都是蜂拥而至

yīxiàzi Bólin de sèqíngpiān de jùzǔ dōu shì fēngyōngérzhì

najednou-Berlín-DE-pornofilmy-DE-produkce a herci-vše-být-včela.tlačit
se¹³.a.dorazit (navalit se davem)

(P13.7) 一个最爱美的女孩剃了个光头可想而知她在班里就是一个怪物

yī ge zuì àiměi de nǚhái tīle ge guāngtóu kěxiǎngérzhī tā zài bānlǐ jiùshì yī ge
guàiwu

jeden-GE-nejvíce-lpící na vzhledu-DE-dívka-oholit.LE-GE-holá hlava-
mocht.myslet.a.vědět (je možné si domyslet)-ona-v-ve.třídě-právě-být-GE-
obluda

(P17.5) 我就立刻脱口而出 我说没有啊

¹³ V GHC se 蜂 fēng a 拥 yōng objevují pouze jako samostatné znaky, ale v XHC (2016) již jako slovo „tlačit se jako roj včel“ (s. 395).

wǒ jiù likè **tuōkǒu'érchū** wǒ shuō méi yǒu a

já-potom-hned-**opustit.ústa**¹⁴.**a.vyjít (vyhrknout)** já-říkat-ne-mít-A

(P4.6) 他就是那种属于被打了一蹶不振

tā jiù shì nà zhǒng shǔyú bèi dǎle **yījuébùzhèn**

on-právě-být-tamten-druh-patřit mezi-BEI-bít.LE-

jeden.spadnout.ne.nezvednout (se) (spadnout a už se nezvednout)

V posledním příkladu vidíme implicitní vyjádření souslednosti, kdy mluvčí ukončenost prvního děje vyjadřuje navíc partikulí 了 le u slovesa před idiomem, jehož děj je ukončen před nebo nejpozději zároveň s dějem 蹶 jué „spadnout“.

Z hlediska syntaxe u jednotek struktury VV s dějovými slovesy na obou stranách definitivně převládá pozice přísudku. Za zmínku stojí P13.7, které představuje samostatný řečnický obrat.

Větný člen	Počet chengyu na této pozici	Seznam chengyu na této pozici
Predikát	9	P1.4, P4.6, P5.3a, P5.3b, P13.8, P17.5, P22.4a, P22.4b, P27.6
Přísluvečné určení	2	P22.2, P7.6
Samostatná konstrukce	1	P13.7

3.5.1.2 VOVO

U schématu VOVO můžeme také očekávat přítomnost sémantických vztahů mezi polovinami, které jsou z povahy schématu samotného vždy symetrické. Mezi idiomy se ale objevil pouze synonymický, kontrastní a sekvenční vztah. Již zde je možné pozorovat, nakolik se chengyu mezi mluvčími opakují.

3.5.1.2.1 Synonymický a doplňující se vztah

(P1.1) 虽然这在农村的话女人因为生孩子**传宗接代**是个很重要的事情

¹⁴ 脱口 tuōkǒu v GHC není samostatným heslem, avšak u jednoho z příkladů použití 脱 tuō se uvádí „言脱于口“ yán tuōyú kǒu „řeč vychází z úst“ (2009, str. 1 584), což může být původcem onoho výrazu, který se v XHC (2016) vyskytuje již jako slovo ve významu „bez přemýšlení vypustit z úst“ (s. 1 336).

suīrán zhè zài nóngcūn dehuà nǚrén yīnwéi shēng hái zi **chuánzōngjiēdài** shì
ge hěn zhòngyào de shìqing

ačkoli-tento-v-vesnice-pokud-žena-protože-rodit-dítě-

předávat.rod.pokračovat.generace (prodlužovat rodovou linii)-být-GE-
HEN-důležitý-DE-věc

(P5.2) 我对这种说法特别的**嗤之以鼻**就很想反抗

wǒ duì zhè zhǒng shuōfǎ tèbié de **chīzhīyǐbí** jiù hěn xiǎng fǎnkàng

já-vůči-tento-druh-způsob vyjádření-extrémní-DE-**posmívat se.ono.použít.nos**
(**odfrknout si s posměškem**)-to jest-HEN-chtít-odporovat

(P6.4) 我的口吻就跟现在一模一样 **斩钉截铁**

wǒ de kǒuwěn jiù gēn xiànzài yīmóyīyàng **zhǎndīngjiétiě**

já-DE-právě-s-ten'-jeden.forma.jeden.typ (stejný) **useknout hřebík a**
urvat železo (vážný/nehybný)

(P15.1) 能够**传宗接代**就可以了

nénggòu **chuánzōngjiēdài** jiù kěyǐle

moci- **předávat.rod.pokračovat.generace (prodlužovat rodovou linii)**-
potom-dostačující.LE

(P15.6) 突然那个棺材上面就有一只花不知道为什么掉了下来 **无缘无故**

tūrán nà ge guāncái shàngmiàn jiù yǒu yī zhī huā bu zhīdào wèishéme
diàoalexialái **wúyuánwúgù**

najednou-tamten-GE-rakev-nad-potom-být-jeden-NUM-květina-ne-vědět-proč-
spadnout.LE **nemít.důvod.nemít.příčina (bez příčiny)**

3.5.1.2.2 Kontrastní vztah

(P17.4) 他有没有对你就是**动手动脚**啊

tā yǒu méi yǒu duì nǐ jiùshì **dòngshǒudòngjiǎo** a

on-mít-ne-mít-vũči-ty-to jest-**pohnout.ruka.pohnout.chodidlo (být násilný/napadat [někoho])--A**

(P24.3) 她就可能会骂得比较难听呀或者说**动手动脚**的

tā jiù kěnéng huì màdé bǐjiào nántīng ya huòzhě shuō **dòngshǒudòngjiǎo** de
ona-potom-možná-bude-nadávat.DE-poměrně-nelibozvučný-YA-nebo-říkat-
pohnout.ruka.pohnout.chodidlo (být násilný/napadat [někoho])--DE

(P24.7) 我要生病了她也会**嘘寒问暖**问我怎么样了

wǒ yào shēngbingle tā yě huì **xūhánwènnuǎn** wèn wǒ zěnmeyàngle
já-pokud-onemocnět.LE-ona-také-bude-**foukat.chladný.ptát se.teplý**
(starostlivě se ptát na zdraví)--ptát se-já-jak.LE

3.5.1.2.3 Sekvenční vztah

(P3.2) 然后这个客人怎么样**反客为主**儿

ránhòu zhè ge kèrén zěnmeyàng **fǎnkèwéizhǔ**
potom-tento-GE-host-jak-**otočit.host.dělat.pán domu (host se stane pánem)**

(P21.3) 喝了之后呢就**触景生情**

Hēle zhīhòu ne jiù **chùjǐngshēngqíng**
pít.LE-po-NE-potom-**dotknout se.výjev.vyvolat.emoce (nechat se unést**
atmosférou/místem)

(P27.7) 这种现象其实是很**耐人寻味**的

zhè zhǒng xiànxiàng qíshí shì hěn **nàirénxúnwèi** de
tento-druh-jev-ve skutečnosti-být-HEN-**donucovat člověka se zamýšlet--DE**

(P27.8) 王根就从墙上挖了个洞就类似于**凿壁偷光**但是他们是**凿壁偷情**

Wáng Gēn jiù cóng qiáng shàng wāle ge dòng jiù lèisìyú **záobìtōuguāng**
dànshi tāmen shì záobìtōuqíng

Wang Gen-potom-z-na.zdi-vyhloubit.LE-GE-díra-to jest-podobný jako-
prorazit.zed'.ukrást.světlo--ale-oni-být-prorážet.zed'.provozovat cizoložství

Z pohledu syntaxe zde máme zajímavostí hned několik. První z nich je P15.1, které jako jediné tvoří predikát společně s modálním slovesem. Druhou jsou P17.4 a P24.3 obsahující stejné chengyu, které ale v prvním případě figuruje jako polotranzitivní sloveso (s předmětem v prepozici uvedeným pomocí předložkového slovesa 对 duì), a v druhém případě je slovesem netranzitivním. Posledním bodem ke zmínce je P17.2, před nímž se také objevilo příslovce 很 hěn značící, že je chengyu užito jako adjektivum.

Větný člen	Počet chengyu na této pozici	Seznam chengyu na této pozici
Predikát	10	P1.1, P3.2, P5.2, P6.4, P15.1, P17.2, P17.4, P21.3, P24.3, P24.7, P27.7
Nelze určit	2	P22.2, P7.6

3.5.1.3 SVSV

Struktura SVSV může obsahovat jednak kombinaci syntaktického jména a slovesa, ale i jména a adjektiva. Zároveň u ní také můžeme rozlišovat syntaktické vztahy mezi symetrickými stranami.

3.5.1.3.1 Synonymický a doplňující se vztah

3.5.1.3.1.1 S adjektivy

(P3.5) 当时那个场景啊 真是万人空巷 人山人海

dāngshí nàgè chǎngjǐng a zhēnshì wànrénkōngxiàng rénshānrénhǎi

tehdy-tamten-GE-dějiǐstě-A opravdu-být-deset tisíc lidí vyprazdňuje uličky
(všichni se valí do ulic) **hora.člověk.moře.člověk (spousta lidí)**

(P10.6) 你没有办法预期今天晚上会是狂风暴雨还是风平浪静

nǐ méiyǒu bànfǎ yùqī jīntiān zhègè wǎnshàng huì shì kuángfēng bàoyǔ háishi
fēngpínglàngjìng

ty-ne-mít-způsob-předvídat-dnes-tento-GE-večer-bude-být-šílený vítr, prudký
déšť (vyhrocená situace)-nebo-**vítr.mírný.vlny.klidný (klidná situace)**

(P24.4) 我爸肚子大大的没有高比我矮那么一点 秃头但是眉清目秀的

wǒ bà dùzi dàdà de méiyǒu gāo bǐ wǒ āi nàme yīdiǎn tūtóu dànsì
méiqīngmùxiù de

mùj.táta-břicho-velikánský-DE-ne-mít-vysoký-v porovnání s-já-nízký-tolik-
trochu holohlavý-ale-**obočí.jasný.oko.bystrý (mít hezké obličejové rysy)**-DE

(P25.4) 我就很难**理直气壮**的时候我要帮他

wǒ jiù hěn nán **lǐzhíqìzhuàng** de shíhòu wǒ yào bāng tā

já-pak-HEN-náročný-**rozum.přímý.morálka.silný (být přesvědčený o své
pravdě)**-DE-doba-já-bude-pomáhat-on

(P27.2) 人山人海的一个画面

rénshānrénhǎi de yī ge huàmiàn

hora.člověk.moře.člověk (spousta lidí)

(P28.3) 就是那天下午的时候是一个**风和日丽**的下午吧

jiùshì nà tiān xiàwǔ de shíhòu shì yī ge **fēnghérìlì** de xiàwǔ ba

to jest-tamten-den-odpoledne-DE-doba-být-jeden-GE-

vítr.mírný.slunce.krásný-DE-odpoledne-BA

Tato skupina je, co se týče syntaktické pozice ve větě, nejméně konzistentní. Pro lepší charakteristiku je třeba více příkladů, než bylo mezi mluvčími nalezeno.

Větný člen	Počet chengyu na této pozici	Seznam chengyu na této pozici
Přívlastek	2	P27.2, P28.3
Predikát	2	P24.4, P25.4
Nelze určit	2	P3.5, P10.6

3.5.1.3.1.2 Se slovesy

V případě P13.6 se jedná o tranzitivní sloveso, jehož předmět je přítomen ve formě idiomem (ve formě přívlastku) modifikovaného jména.

- (P4.1) 就是说不像我们现在那么尔虞我诈那么多可能¹⁵
 jiùshìshuō bú xiàng wǒmen xiànzài nàme ěryúwǒzhà nàme duō kěnéng
 to jest-ne-podobat se-my-ted¹-tolik-ty.podvádět.já.balamutit-tolik-mnohý-
 možná
- (P5.7) 我也很怕他的身体是不是基因不好每天就心惊胆战的
 wǒ yě hěn pà shuō tā de shēntǐ shì bú shì jīyīn bù hǎo měitiān jiù
 xīnjīngdǎnzhàn de
 já-také-HEN-bát se-on-DE-tělo-být-ne-být-gen-špatný-každý den-pak-
 srdce.lekat se.žlučník.řást se (mít velké obavy)-DE
- (P13.6) 他是一个土生土长的东北人
 tā shì yīgè tǔshēngtǔzhǎng de Dōngběirén
 on-být-jeden-GE-země.zrodit.země.dát vyrůst (místní původem i životem)-
 DE-člověk původem ze severovýchodní Číny
- (P24.5) 我也不知道怎么回事就鬼使神差地就答应了
 wǒ yě bù zhīdào zěnmě huíshì jiù guǐshǐshénchāi de jiù dāyingle
 já-také-ne-vědět-jak-rozumět-prostě- duch.rozkazovat¹⁶.bůh.vybírat¹⁷
- (P27.4) 因为即使是在厨房的话也是很胆战心惊的
 yīnwèi jíshǐ shì zài chúfáng dehuà yě shì hěn dǎnzhàn xīnjīng de

¹⁵ Mluvčí z nahrávky se zapletl do složité syntaktické situace, kterou přivodilo právě toto *chengyu*. Problém spočívá v tom, že chtěl užít nějakého adjektiva, když začal s příslovečným určením míry 那么 „(na)tolik“, ale *chengyu* jako adjektivum (resp. přísudek) tak často používané není, a možná právě proto zaváhal a větu dokončil jinak. *Chengyu* ve výsledku stojí na pozici podmětu a k němu se váže přísudek zastoupený adjektivem 多 „mnohý“.

¹⁶ GHC 2009: 1 421

¹⁷ Tamtéž: 147

protože-ačkoli-být-v-kuchyň-pokud-také-být-HEN-**žlučník.třást**
se.srdce.lekat se (mít velké obavy)

3.5.1.3.2 Kontrastní vztah

3.5.1.3.2.1 Se slovesy

(P11.3) 我猜应该是被她父母训过然后出来时候感觉整个人**天旋地转**

wǒ cāi yīnggāi shì bèi tā fùmǔ xùnguò ránhòu chūlái shíhòu gǎnjué zhěnggè
 rén tiānxuándìzhuǎn

já-hádat-měl by-být-BEI-její.rodice-vynadat.GUO-následně-vyjít-doba-mít
 pocit-celý-člověk-**nebesa.točit se.země.otáčet se (všechno je naopak)**

(P28.4) 他爸爸就是好像是一个大龄的巨婴一样对他妈妈也是可能**拳打脚踢**

tā bàba jiù shì hǎoxiàng shì yīgè dàlínɡ de jùyīng yīyàng duì tā māmā yě shì
 kěnéng **quándǎjiǎotī**

jeho.táta-právě-být-podobat se-být-jeden-GE-přestárly-DE-přerostlé dítě-
 stejný-vůči-jeho.máma-také-být-možná-**pěst.bít.chodidlo.kopat**

V kategorii dějových struktur se opět vyskytlo chengyu s příslovcem 很 hěn před ním, a to bylo 27.4, a také zde bylo nalezeno tranzitivní sloveso s předmětem v prepozici – P28.4.

Větný člen	Počet chengyu na této pozici	Seznam chengyu na této pozici
Predikát	4	P5.7, P27.4, P11.3, P28.4
Přívlastek	1	P13.6
Příslovečné určení	1	P24.5
Nelze určit	1	P4.1

3.5.1.4 AdvV-AdvV (SMSM)

3.5.1.4.1 Synonymický a doplňující se vztah

(P2.1) 不能够**速战速决** 就不要拖太久

bù nénggòu **sùzhànsùjué** jiù bú yào tuō tài jiǔ

ne-moct-**rychlý.bojovat.rychlý.rozhodnout** pak-ne-být třeba-
prodlužovat-příliš-dlouho

(P2.3) 我就会问她就是**旁敲侧击**地问

wǒ jiù huì wèn tā jiùshì **pángqiāocèjī** de wèn

já-pak-bude-zeptat se-ona-to jest-**strana.bít.bok.udeřit (nepřím**
o se vyptávat)-DE-zeptat se

(P5.4) 没有谁可以和我肚子里的孩子**相提并论**

méiyǒu shéi kěyǐ hé wǒ dùzi lǐ de hái zǐ **xiāngtíbinglùn**

ne-mít-kdo-moct-s-v.mém.bříše-DE-dítě-

vzájemný.vyzdvihnout.společný.posuzovat (stavět na stejnou úroveň)

(P14.7) **不知不觉**后来就到家了

bùzhībùjué hòulái jiù dào jiā le

ne.vědět.ne.vnímat (nevědomky)-následně-pak-dojít-domov-LE

(P17.2) 我不知道是我妈妈故意还是就是**旁敲侧击**地那种

wǒ bù zhīdào shì wǒ māmā gùyì háishì jiùshì **pángqiāocèjī** de nà zhǒng

já-ne-vědět-být-moje.máma-schválně-nebo-to jest- **strana.bít.bok.udeřit**
(nepřím
o se vyptávat-DE-tamten-druh

(P18.2) 他们那些年对钱确实是已经**如饥似渴**

tāmen nà xiē nián duì qián quèshí shì yǐjīng **rújīsìkě**

oni-tamten-několik-rok-vůči-peníze-vskutku-být-už-**být jako.hladový.být**
podobný.žízňivý

(P23.4) 我阿姨就**轻描淡写**地很不耐烦地说这有什么大不了的

wǒ āyí jiù **qīngmiáodànxiě** de hěn bù nàifán de shuō zhè yǒu shénme dàbùliǎo
de

moje.teta-pak-**neseriózní.obkreslit.nevýrazný.popsat (zlehčovat)**-DE-HEN-
netrpělivý-DE-říct-toto-mít-co-vážný-DE

3.5.1.4.2 Kontrastní vztah

(P1.3) 说她越南很穷啊 说她越南人都是好吃懒做

shuō tā Yuènnán hěn qióng a shuō tā yuènnánrén dōu shì **hàochīlǎnzhuò**

vytýkat-ona-Vietnam-HEN-chudý-A vytýkat-ona-Vietnamec-vše-být-
mít rád.jíst.líný.dělat

(P7.6) 她看到有些人不服从管理就是阳奉阴违我¹⁸

Tā kàn dào yǒuxiē rén bù fú cóng guǎn lǐ jiù shì **yáng fèng yīn wéi** wǒ

ona-uvidět-být-několik-lidí-ne-poddávat se-vedení-to jest-**na**
světle.následovat.ve stínu.jít proti-já

(P16.2) 但它只是淡淡的那么一种若有若无的气味

dàn tā zhǐ shì dàn dàn de nà me yī zhǒng ruò yǒu ruò wú dì qì wèi

ale-ono-jenom-být-velmi nevýrazný-DE-takový-jeden-druh-**jako by.být.jako**
by.nebýt (sotva znatelný)-DE-zápach

(P23.3) 她就就是在路上对我冷嘲热讽啊

tā jiù jiù shì zài lù shàng duì wǒ **lěng cháo rè fěng** a

ona-pak-to jest-v-na.cestě-vůči-já-**chladný.vysmívat se.horký.satirizovat-A**

3.5.1.4.3 Sekvenční vztah

(P8.1) 后来愈演愈烈到了他会把他的手机摔坏

hòu lái **yù yǎn yù liè** dào le tā huì bǎ tā de shǒu jī shuāi huài

následně-**více.rozvíjet se.více.násilný**-dojít.LE-on-bude-BA-on-DE-telefon-
roztříštit

(P23.5) 你不能这样先斩后奏就跟你当时生第三个女儿有什么差别

nǐ bù néng zhè yàng **xiān zhǎn hòu zòu** jiù gēn nǐ dāng shí shēng dì sān gè nǚ'ér
yǒu shé me chā bié

¹⁸ Zde je předmět netradičně umístěn za idiomem obsahujícím dvě přechodná slovesa.

ty-ne-moct-takhle-**nejdříve.useknout.později.ukázat (jednat bez vědomí toho druhého)**-právě-s-ty-tehdy-přivést na svět-třetí-GE-dcera-mít-jaký-rozdíl

Mezi jednotkami se objevily dva případy chengyu v roli tranzitivního slovesa. První má předmět uveden v prepozici, stejně jako jsme viděli i doposud (jedná se o 23.3), ale vůbec poprvé je zde i příklad předmětu v postpozici, tedy za idiomem (P7.6). Plynule integrované do řeči bylo chengyu P14.7.

Větný člen	Počet chengyu na této pozici	Seznam chengyu na této pozici
Predikát	7	P2.1, P5.4, P8.1, P18.2, P7.6, P23.3, P23.5
Příslovečné určení	4	P2.3, P14.7, P17.2, P23.4
Přívlastek	1	P16.2
Nelze určit	1	P1.3

3.5.1.5 AdjN-AdjN (SMSM)

3.5.1.5.1 Synonymický a doplňující se vztah

(P3.4) 当时那个场景啊 真是万人空巷 人山人海

dāngshí nà ge chǎngjǐng a zhēnshì wànrénkōngxiàng
rénshānrénhǎi

tehdy-tamtén-GE-dějiǐstě-A opravdu-být-**deset tisíc.člověk.prázdný.ulička (všichni se valí do ulic)** hora lidí a moře lidí

(P6.4) 我的口吻就跟现在一模一样 斩钉截铁

wǒ de kǒuwěn jiù gēn xiànzài yīmóyīyàng zhǎndīngjiétiě

já-DE-právě-s-**ted' -jeden.forma.jeden.typ (stejný)** useknout hřebík a
urvat železo (vážný/nehybný)

(P8.3) 我真的明目张胆在他面前背着包说你冷静一下

wǒ zhēn de míngmùzhāngdǎn zài tā miànqián bèizhe bāo shuō nǐ lěngjìng
yīxià

já-opravdu-**jasný.oko.velký.kuráž (odvážně)**-v-on-před očima-mít na zádech.ZHE-taška-říkat-ty-uklidnit se-YIXIA

(P9.1a) 她会关注我的一举一动

tā huì guānzhù wǒ de yījǔyīdòng

ona-bude-sledovat-já-DE-**jeden.čin.jeden.pohyb (každý pohyb)**

(P9.1b) 母亲就是默默地陪伴就是关注你的一举一动

Mǔqīn jiùshì mòmò de péibàn jiùshì guānzhù nǐ de yījǔ yīdòng

matka-to jest-tichý-DE-doprovázet-to jest-sledovat-ty-DE-

jeden.čin.jeden.pohyb (každý pohyb)

(P10.4) 我就知道等待我的就是一场暴风骤雨

wǒ jiù zhīdào děngdài wǒ de jiù shì yī chǎng **bàofēngzhòuyǔ**

já-pak-vědět-očekávat-já-DE-právě-být-jeden-CHANG-

prudký.vítr.náhlý.děšť (vyhrocená situace)

(P10.5) 你没有办法预期今天晚上会是狂风暴雨还是风平浪静

nǐ méi yǒu bànfǎ yùqī jīntiān zhège wǎnshàng huì shì **kuángfēngbàoǔ** háishì

fēngpínglàngjìng

ty-ne-mít-způsob-předvídat-dnes-tento-GE-večer-bude-být-

šilný.vítr.prudký.děšť (vyhrocená situace)-nebo-vítr je mírný, vlny jsou klidné (klidná situace)

(P11.1) 他自己没办法去判断自己什么时候发作 随时随地都可能发作

tā zìjǐ méi bànfǎ qù pànduàn zìjǐ shénme shíhòu fāzuò **suíshísuídì dōu**

kěnéng fāzuò

on-sám-nemít-způsob-jít-posoudit-sám-jaký-čas-propuknout

podle¹⁹.čas.podle.místo (kdykoli a kdekoli)-vše-možný-propuknout

¹⁹ Význam převzat tamtéž, str. 1 499.

- (P12.1) 他妹妹长得跟他一模一样
 tā mèimei zhǎng de gēn tā yīmóyiyàng
 jeho.mladší sestra-vyrůst-DE-s-on-**jeden.forma.jeden.typ (stejný)**
- (P12.2) 因为家里的风言风语太多了
 yīn wéi jiālǐ de fēngyánfēngyǔ tài duōle
 protože-doma-DE-**vítr.řeč.vítr.mluva (pomluvy)**-příliš-mnohý.LE
- (P13.9) 那孩子整个的精神面貌是灰头土脸没有什么想法
 nà hái'izi zhěnggè de jīngshén miànmào shì huītóutǔliǎn méi yǒu shénme xiǎngfǎ
 tamten-dítě-celý-DE-mentální-pohled-být-**popel.hlava.zemina.obličej (sklíčený)**-ne-mít-jaký-myšlenka
- (P14.2) 所以也不会买特别多新奇古怪的一些玩意儿 都觉得可能洪水猛兽吧
 suǒyǐ yě bù huì mǎi tèbié duō xīnqígǔguài de yīxiē wányìr dōu juéde kěnéng hóngshuǐměngshòu ba
 proto-také-ne-bude-kupovat-extrémně-mnohý-DE-nový.raritní.starý.zvláštní-DE-několik-věcička vše-myslet si-možná-**velká voda.zuřivý.zvíře (velká katastrofa)**-BA
- (P17.1) 去过很多次就是很就是一门一样的流程了
 qùguò hěn duō cì jiùshì hěn jiùshì yīmóyiyàng de liúchéng le
 jít.GUO-HEN-mnohý-krát-právě-být-HEN-právě-být- **jeden.forma.jeden.typ (stejný)**-DE-průběh-LE
- (P25.5) 我对烟味很敏感整个房间弄得乌烟瘴气
 wǒ duì yānwèi hěn mǐngǎn zhěnggè fángjiān nòng de wūyānzhàngqì
 já-vůči-pach cigaret-HEN-citlivý-celý-pokoj-udělat-DE-**černý.kouř.těžký.vzduch**
- (P26.5) 我一个人单枪匹马学会了 PS

wǒ yī ge rén **dānqiāngpǐmǎ** xuéhuile PS

já-jeden-GE-člověk-**jediný.zbraň.jeden.kůň (zcela bez pomoci)**-naučit se.LE-Photoshop

(P27.9) 他回来之后就听说了一些这个关于他们的**风言风语**

tā huílái zhīhòu jiù tīngshuōle yīxiē zhè ge guānyú tāmen de **fēngyánfēngyǔ**

on-vrátit se-po tom-pak-slyšel říkat.LE-několik-tento-GE-týkající se-oni-DE-**vítr.řeč.vítr.mluva (pomluvy)**

(P28.6) 他感觉每一天自己就像一个**行尸走肉**一样

tā gǎnjué měi yītiān zìjǐ jiù xiàng yīgè xíngshǐzǒuròu yīyàng

on-mít pocit-každý-jeden-den-sám-pak-podobat se-jeden-GE-**chodit.mrtvola.pochodovat.maso (nijaký člověk/ tělo bez duše)**

(P29.1) 你所作所为是跟教义是不符

nǐ **suǒzuòsuǒwéi** shì gēn jiàoyì shì bùfú

ty-**vše co.dělat.vše co.konat**-být-s-vyznání-být-nesouhlasit

(P29.7) 鲁巴巴就**细声细气**地就说

lǔ bābā jiù **xìshēngxìqì** de jiù shuō

Lu Baba-pak-**tenký.hlas.tenký.dech (tichý)**-DE-pak-říkat

(P30.2) 那个地方就是**漫山遍野**的

nàgè dìfāng jiù shì **mànshānbìanyě** de

tamtén-ge-místo-právě-být-**přehršle.hory.všudypřítomný.divočina**-DE

3.5.1.5.2 Antonymický vztah

(P5.5) 我就是那种**苦口婆心**的

wǒ jiù shì nà zhǒng **kǔkǒupóxīn** de

já-právě-být-tamtén-druh-**hořký.ústa.stařena.srdce (dobře mínit radu)**-DE

(P7.1) 手上戴满**金戒指**啊每天**花天酒地**的

shǒushàng dài mǎn jīn jièzhǐ a měitiān **huātiānjiūdi** de

na.ruce-nosit-plný-zlatý-prsten-A-každý den-**lehká děva.nebesa.alkohol.země**
(oddávat se smilnému životu)-DE

Se syntaktickými zvláštnostmi začneme u syntaktických jmen (tj. idiomů na pozici předmětu nebo podmětu). Před dvěma idiomy mluvčí umístili numerativ. U P28.6 šlo o obecný, blíže nedeterminující význam ↑ ge, ovšem u P10.4 se nachází numerativ 场 chǎng, blíže specifikující fakt, že jde o nějakou situaci. Ze jmenných pozic bylo dále velmi specifické užití P29.1, jehož struktura splynula s předcházejícím osobním zájmenem, které bychom pak přeložili jako zájmeno přivlastňovací. P11.1 bylo plynule užito ve větě a jeho všeobíhající sémantika jména času, „kdykoli a kdekoli“, byla podpořena umístěním 都 dōu za něj.

Z idiomů na pozici predikátu je nasnadě upomenout také P14.2, před nímž stojí modální sloveso a společně s ním tvoří predikát věty. Další specifikum je z řad příslovečných určení, kterým se poprvé stalo P25.5 ve formě výsledkového modifikátoru, a P26.5 bylo dalším začleněným idiomem bez slovece.

Větný člen	Počet chengyu na této pozici	Seznam chengyu na této pozici
Podmět/předmět	9	P9.1a, P9.1b, P10.4, P10.5, P11.1, P12.2, P27.9, P28.6, P29.1
Predikát	5	P6.4, P7.1, P12.1, P13.9, P14.2
Příslovečné určení	5	P8.3, P25.5, P26.5, P29.7
Přívlastek	3	P17.1, P30.2, P5.5
Nelze určit	1	P3.4

3.5.1.6 Shrnutí struktur se sémantickými vztahy mezi jejich komponenty

Ze zatím uvedených struktur sémantické vztahy vznikají mezi úplně všemi. Jako první byla uvedena struktura VV, rozdělená podle povahy svých komponentů na deskriptivní a dějovou kategorii. U deskriptivní je možný pouze synonymický vztah a idiomů zde bylo celkem 11. U dějových se objevil synonymický, kontrastní a sekvenční vztah. Počty idiomů, příslušících do těchto kategorií jsou čtyři, jedna a čtyři. Z důvodu neschematičnosti schématu VV si sekvenční konstrukce mohly dovolit užít ukazatele posloupnosti 而 ér a třikrát se tak

stalo. U schématu VOVO byl objeven stejný nábor vztahů se čtyřmi idiomy v synonymickém, dvěma v kontrastním a dalšími čtyřmi v sekvenčním vztahu.

Ze synonymických struktur schématu SVSV byla opět vyčleněna skupina deskriptivního rázu s adjektivy na místech přísudků. Stejně jako u struktury VV byla tato skupina nejpočetnější. Druhou vyčleněnou skupinou byly jednotky se slovesy na místě přísudku, které byly čtyři. Kontrastní vztah se opět objevil jen u slovesných struktur, a to dvakrát.

Skupina AdvV-AdvV (SMSM) měla šest jednotek se synonymickým, čtyři s kontrastním a dvě v sekvenčním vztahu. Jednotky v sekvenčním vztahu měly možnost nalevo od slovesa umístit gramatický marker souslednosti, a to bylo učiněno pomocí opakování 愈 yù a pomocí kombinace znaků 先 xiān a 后 hòu.

U jednotek schématu Adj-Adj (SMSM) jednoznačně převládal synonymický vztah se 16 jednotkami a u kontrastního byla zaznamenána mnohem menší četnost – dva.

Z výsledků tedy můžeme usoudit, že nejpočetnější byla skupina idiomů se synonymickým vztahem (s 50 zástupci), po ní s kontrastním vztahem (11 jednotek) a nejméně četný byl sekvenční vztah (10).

3.5.1.7 VO

(P3.3) 而且这样子的空间也真是跟这个电子的主题**相得益彰**

érqiě zhè yàngzi de kōngjiān yě zhēn shì gēn zhè ge diànzǐ de zhǔtí
xiāngdéyìzhāng

navíc-tento-tyt-DE-prostor-také-opravdu-být-s-tento-GE-film-DE-ústřední
téma-**vzájemný.získat.prospěšný.významný (vzájemně se doplňovat)**

(P5.1) 我是妈妈手里抱个娃娃很**轻车熟路**的那种关系在脑海里面

wǒ shì māmā shǒulǐ bào ge wáwá hěn **qīngchēshùlù** de nà zhǒng guānxì zài
nǎohǎi lǐmian

já-být-maminka-v.ruce-držet v náruči-GE-panenka-HEN-**malý**
náklad.vozidlo.známý.cesta (jako by to dělal každý den)

(P5.8) 他褪去的水肿就真的很漂亮 **不负众望**

tā tuìqù de shuǐzhǒng jiù zhēn de hěn piàoliang **bùfùzhòngwàng**

on-odeznít-DE-otok-potom-opravdu-DE-HEN-krásný

ne.zklamat.všichni.naděj

(P7.3) 她就突然插上来跟我讲昨天那个什么什么菜很好吃啊 就是这样莫名其妙

tā jiù túrán chāshànglái gēn wǒ jiǎng zuótiān nà ge shénme shénme cài hěn hào chī a jiùshì zhè yàng **mòmíngqímào**

ona-potom-najednou-vkládat-s-já-povídat-včera-tamten-GE-nějaký-nějaký-pokrm-HEN-chutný-A to jest-tento-způsob-

ne.pojmenovat.jeho.tajemství (nemoci [si] vysvětlit)

(P8.6) 我就觉得很莫名其妙

wǒ jiù juéde hěn **mòmíngqímào**

já-potom-myslet si-HEN- **ne.pojmenovat.jeho.tajemství (nemoci [si] vysvětlit)**

(P10.2) 它又那么的出乎意料

tā yòu nàme de **chūhūyìliào**

ono-zase-tolik-DE-**předčítat.očekávání**

(P16.1) 他被子的味道我觉得这莫名其妙觉得很好闻

tā bēizi de wèidào wǒ juéde zhè **mòmíngqímào** juéde hěn hǎowén

on-příkrývka-DE-vůně-já-myslet si-tento-**ne.pojmenovat.jeho.tajemství (nemoci [si] vysvětlit)**-myslet si-HEN-voňavý

(P17.7) 它莫名其妙出来的时候你只是去关掉它

tā **mòmíngqímào** chūlái de shíhou nǐ zhǐ shì qù guāndiào tā

ono-**ne.pojmenovat.jeho.tajemství (nemoci [si] vysvětlit)**-vycházet-DE-doba-ty-pouze-být-chodit-vypínat-ono

(P20.1) 我是该装作若无其事再继续在这边生活下去吗

wǒ shì gāi zhuāngzuò **ruòwúqíshì** zài jìxù zài zhèbian shēnghuóxiàqù ma

já-být-mě by-předstírat-jako by.nebýt.jeho.záležitost (jakoby nic)-poté-
pokračovat-v-zde-pokračovat v životě-MA

(P21.2) 我们三个人也是无所事事在大街上溜达

wǒmen sān ge rén yěshì wúsuǒshìshì zài dàjiēshàng liūda

my-tři-GE-člověk-taky-být-nemít.SUO.záležitost.záležitost (nemít nic na
práci)-v-na.ulici-procházet se

(P21.4) 一方面又觉得如释重负

yī fāngmiàn yòu juéde rúshìzhòngfù

na jednu stranu-zase-myslet si-jako by.uvolnit.těžký.zátěž

(P23.2) 她就莫名其妙地进来就看着我先是做了一个很干呕的动作

tā jiù mò míng qí miào de jìn lái jiù kàn zhe wǒ jiù xiān shì zuò le yī gè hěn gān ǒu
de dòng zuò

ona-potom-ne.pojmenovat.jeho.tajemství (nemoci [si] vysvětlit)-DE-
vcházet-potom-dívat se.ZHE-já-to jest-nejprve-dělat.LE-jeden-GE-HEN-
nechutný-DE-pohyb

(P25.2a) 然后莫名其妙地被撩了

ránhòu mò míng qí miào de bèi liáole

následně-ne.pojmenovat.jeho.tajemství (nemoci [si] vysvětlit)-DE-BEI-
přítahovat.LE

(P25.2b) 整个事情非常的狗血然后莫名其妙就卡在这里了

zhěng gè shì qí ng fēi cháng de gǒu xuè ránhòu mò míng qí miào jiù kǎ zài zhè lǐ le

celý-záležitost-velmi-DE-dramatický-následně-ne.pojmenovat.jeho.tajemství
(nemoci [si] vysvětlit)-potom-zasekávat se-tady-LE

(P25.2c) 倒在地上然后就莫名其妙被压着打

dào zài dì shàng ránhòu jiù mò míng qí miào bèi yā zhe dǎ

povalit-v-na.zemi-následně-potom-**ne.pojmenovat.jeho.tajemství (nemoci [si] vysvětlit)**-BEI-utlačovat.ZHE-bít

(P25.2d) 护犊子护到一定程度了哦我当时觉得很**莫名其妙**啊

hù dúzi hù dào yīdìng chéngdù le o wǒ dāngshí juéde hěn mò míng qí miào a
ochraňvat-[své]dítě-ochraňovat-přicházet-určitý-stupeň-LE-O-já-tehdy-myslet
si-HEN-**ne.pojmenovat.jeho.tajemství (nemoci [si] vysvětlit)**-A

(P26.4) 上大学的时候遇到一些**莫名其妙**的事情

shàng dàxué de shíhòu yù dào yī xiē mò míng qí miào de shì qing
chodit na-vysoká škola-DE-doba-potkat-několik-
ne.pojmenovat.jeho.tajemství (nemoci [si] vysvětlit)-DE-záležitost

Na pozici příslovečného určení bylo slove vynecháno na čtyřech pozicích ze šesti. Před P5.1 a P8.6 se jako před adjektivy opět vyskytlo 很 hěn a před P10.2 i příslovce 那么 nàme. U P16.1 bylo naopak 很 hěn vypuštěno, protože mluvčí mluvil rychle.

Větný člen	Počet chengyu na této pozici	Seznam chengyu na této pozici
Predikát	10	P3.3, P5.1, P5.8, P7.3, P8.6, P10.2, P16.1, P20.1, P21.4, P25.2d
Příslovečné určení	6	P17.7, P21.2, P23.2, P25.2a, P25.2b, P25.2c
Přívlastek	1	P26.4

3.5.1.8 SV

Idiomy skupiny SV můžeme rozdělit na deskriptivní a dějové. Opět budeme pozorovat odlišnost jejich syntaktických pozic: deskriptivní, skládající se z verba a adjektiva, tíhnou k pozici přívlastku; a ty dějové budou mít spíše charakteristiku sloves.

3.5.1.8.1 Deskriptivní

(P6.1) 我记得他在路上**意味深长**地跟我说

wǒ jì de tā zài lùshàng yìwèishēncháng de gēn wǒ shuō

já-pamatovat si-on-v-na.cestě-**mysl.hluboký**-DE-s-já-říkat

(P7.5) 是个矮矮胖胖的**其貌不扬**的

shì ge ǎiǎi pàngpàng de **qímàoobùyáng** de

být-GE-nevysoký-docela tlustý-DE-**jeho vzezření.nehezký**-DE

(P13.1) 长春新东方旗舰店已经开到那种**金碧辉煌**的状态了

Chángchūn Xīndōngfāng qíjiàndiàn yǐjīng kāidào nà zhǒng **jīnbìhuīhuáng** de zhuàngtài le

Changchun-New Oriental-vlajkový obchod-už-otevřít [do]-tamten-druh-**zlato.nefrit.zářivý (krásný [často o budově])**-DE-stav-LE

(P26.6) 我一个人单枪匹马学会了 PS 然后还学得**炉火纯青**的

wǒ yīgè rén dānqiāngpǐmǎ xuéhuile PS ránhòu hái xué dé lúhuǒchúnqīng de

já-jeden-GE-člověk-pouze zbraň a jeden kuň (zcela bez pomoci)-naučit se.LE-Photoshop následně-ještě-učit se-DE-**oheň na sporáku.čistý.zelený (mistrně zvládnutý [o dovednosti])**-DE

(P30.1) 你要知道德雷克的**臭名昭著**是有原因的

nǐ yào zhīdào Déléikè de **chòumíngzhāozhù** shì yǒu yuányīn de

ty-muset-vědět-Drake²⁰-DE-**špatná pověst.zjevný (notorická známost)**-SHI-mít-důvod-DE

Zde je třeba poznačit další výskyt idiomu na místě výsledkového modifikátoru – P26.6.

Větný člen	Počet chengyu na této pozici	Seznam chengyu na této pozici
Prívlastek	2	P7.5, P13.1
Příslowěčné určení	2	P6.1, P26.6
Předmět/podmět	1	P30.1

²⁰ Mluvčí odkazuje na Drakeův průliv.

3.5.1.8.2 Dějové

(P5.6) 这事儿就算是尘埃落定了

zhè shìr jiùsuàn shì **chén'āiluòdìng**le

tento-záležítost-pak-považovat.být-**částice hlíny.prach.přistávat.pevný**
(vyřešit se)

(P7.2) 她们就对这样的事情很司空见惯

tāmen jiù duì zhèyàng de shìqíng hěn sīkōngjiànguàn

ony-právě-vůči-takový-DE-záležítost-HEN-**sikong.zvyknout si (častým**
viděním)

(P8.7) 我觉得就有一种明明已经百口莫辩了

wǒ juéde jiù yǒu yī zhǒng míngmíng yǐjīng **bǎikǒumòbiàn**le

já-myslet si-prostě-mít-jeden-druh-zjevný-už-**sto.ústa.ne.přesvědčit (nemocť**
přesvědčit).LE

(P21.1) 我们就心照不宣地没有说话

wǒmen jiù **xīnzhào bùxuān** de méiyǒu shuōhuà

my-pak-**srdce si vzájemně rozumí**²¹.neprozrazovat-DE-ne-mluvili

Za zmínku zde stojí ojedinělé P7.2, které se chová jako adjektivum, k němuž je ale přiřazen přímý předmět. Přímý předmět je uvedený prepozičním slovesem 对 duì a adjektivu předchází příslovce 很 hěn.

Větný člen	Počet chengyu na této pozici	Seznam chengyu na této pozici
Predikát	3	P5.6, P8.7, P7.2
Příslůvečné určení	1	P21.1

3.5.1.9 AdvV (SM)

(P4.2) 我当时觉得很不可思议

²¹ GHC 2009: 1 738

wǒ dāngshí juéde hěn bùkěsīyì

já-tehdy-myslet si-HEN-**ne.moct.myšlenkově postihnout**

(P6.2) 他们这场对话也就戛然而止了

tāmen zhè chǎng duìhuà yě jiù **jiá rán ér zhǐ** le

oni-tento-CHANG-rozhovor-také-pak-**náhle zastavující²².a.přestat/ustat**.LE

(P8.5) 我再给他这个当头棒喝就是他真的就不可能学习了

wǒ zài gěi tā zhè ge **dāng tóu bàng hè** jiù shì tā zhēnde jiù bù kěnéng xuéxí le

já-znova-dát-on-tento-GE-**do/směrem.hlava.praštit holi²³.křičet (probudit do reality)**-to jest-opravdu-pak-ne-možný-studovat.LE

(P15.3) 他的脸都白了急急忙忙地走 气喘吁吁的

tā de liǎn dōu bái le jí jí máng máng de zǒu **qì chuǎn xū xū** de

on-DE-obličej-vše-zbělat.LE-velmi uspěchaný-DE-jít **být zadýchaný.sípat**-DE

(P25.1) 然后再要一个男孩 我妈觉得很不可思议

ránhòu zài yào yī ge nán hái wǒ mā juéde hěn bùkěsīyì

potom-zase-chtít-jeden-GE-kluk moje.máma-myslet si-HEN-**ne.moct.myšlenkově postihnout**

(P26.1) 父亲那种感觉就是只懂得恐吓你并不懂得什么说一些循循善诱的话

fùqīn nà zhǒng gǎnjué jiù shì zhǐ dǒngde kǒnghè nǐ bìng bù dǒngde shénme shuō yīxiē **xún xún shàn yòu** de huà

otec-tamten-druh-pocit-to jest-jenom-rozumět-zastrašovat-ty-vůbec-ne-rozumět-co-říkat-jeden-několik-**systematický.umět.vést**-DE-řeč

(P26.7) 图片应该是怎么样的 十万这个样子井井有条地分类下来

²² GHC 2009: 732

²³ Význam převzat z GHC 2009: str. 43.

túpiàn yīnggāi shì zěnmeyàng de shí wàn zhè ge yàngzi **jǐngjǐngyǒutiáo** de fēnlèixiálái

obrázek-měl by-být-jaký způsob-DE sto tisíc-tento-GE-typ-
uspořádaný.mít.řád-DE-rozdělit

(P28.2) 成绩考好一点能够得到爸爸的鼓励或者是能够让爸爸对她**另眼相待**

chéngjì kǎo hǎo yīdiǎn nénggòu dédào bàba de gǔli huòzhě shì nénggòu ràng bàba duì tā **lìngyǎnxiāngdài**

prospěch-udělat zkoušku-dobry-trochu-moct-dostat-táta-DE-podpora-nebo-být-moct-přimět-táta-vůči-ona-**jiný.oko.vzájemný.pohlížet**

(P29.3) 迪吧更是**无可奈何**因为她是阿富汗人

Díbā gèng shì **wúkěnhàihé** yīnwèi tā shì āfùhàn rén

Diba-více-být-**nemoct.něco s tím udělat**-protože-ona-být-Afghánec

Výskyt jednoho syntaktického jména u idiomu, který je typicky predikátem, je poměrně překvapivý. Mluvčí před něj umístila i 个 ge, ale je na dalším výzkumu, aby bylo možné zjistit, zdali se tak opravdu v jazyce zafixovalo. Tři z idiomů na místě predikátu před sebou měly příslovce 很 hěn.

Větný člen	Počet chengyu na této pozici	Seznam chengyu na této pozici
Predikát	6	P4.2, P6.2, P15.3, P25.1, P28.2, P29.3
Příslovečné určení	1	P26.7
Přívlastek	1	P26.1
Podmět/předmět	1	P8.5

3.5.1.10 AdjN (SM)

(P4.4) 挣的钱又非常少 因为她没什么**一技之长**

zhēng de qián yòu fēicháng shǎo yīnwèi tā méi shénme **yījìzhīcháng**

vydělat-DE-peníze-zase-velmi-nepočetný protože-ona-nemít-nějaký-
jeden.technika.ZHI.dovednost

- (P4.5) 解决一下燃眉之急
jiějué yīxià ránméizhījī
vyřešit-YIXIA-spalovat.obočí.urgentní.záležitost
- (P6.3) 我好像在说一些我从网上看到的一个令人匪夷所思的新闻
wǒ hǎoxiàng zài shuō yīxiē wǒ cóng wǎngshàng kàn dào de yī ge lìng rén
fěiyísuǒsī de xīnwén
já-vypadat jako-v průběhu-říkat-několik-já-z-na.internetu-vidět-DE-jeden-
GE-přímět-člověk-nenormální.SUO.myslet²⁴ (bláznivá myšlenka)-DE-
zprávy
- (P8.8) 这种做法会让我觉得很心安都是无妄之灾
zhè zhǒng zuòfǎ huì ràng wǒ juéde hěn xīn'ān dōu shì wúwàngzhīzāi
tento-druh-postup-přímět-já-myslet si-HEN-klidný-vše-být-
neočekávaný²⁵.pohroma
- (P14.3) 网吧里面玩儿泡泡糖的特别多 可以说是占据了半壁江山
wǎngbā lǐmiàn wánr pàopaotáng de tèbié duō kěyǐ shuō shì zhànjùle
bànbìjiāngshān
internetová kavárna-vevnitř-hrát-Pao Pao Tang-DE-velmi-mnohý moci-říct-
být-zabírat.LE-polovina²⁶.řeka.hora (polovina podnebesí)
另外半壁江山呢
língwài bànbìjiāngshān ne
druhý- polovina.řeka.hora (polovina podnebesí)-NE
- (P17.6) 我浑身的那种就是也是鸡皮疙瘩起来

²⁴ Zde jsem se při překladu nechala vést jednak vstupem na CYD a jednak slovníkem GHC (2009), kde jsem zkontrolovala strany 397 a 1 843 pro znaky 匪 fēi a 夷 yí.

²⁵ Překlad 无望 wúwàng vychází ze *Slovníku klasické čínštiny* (2009), jedná se o druhý význam kompozita na str. 1 646.

²⁶ *Tamtéž*, str. 41.

wǒ húnshēn dì nà zhǒng jiùshì yěshì **jīpíngēdaqǐlái**

já-celé tělo-DE-tamten-druh-to jest-také-být-**kuřecí kůže.hrudka (mít husí kůži).QILAI**

(P26.3) 容易受其他同学欺负的人可以凭借学习成绩优秀成为老师的**掌上明珠**得到教育系统的官方庇护

róngyì shòu qítā tóngxué qīfù de rén kěyǐ píngjiè xuéxí chéngjì yōuxiù
chéngwéi lǎoshī de **zhǎngshàngmíngzhū** dédào jiàoyù xìtǒng de guānfāng
bìhù

jednoduchý-dostávat-ostatní-spolužák-šikanovat-DE-člověk-moct-spoléhat se
[na]-studium-prospěch-výborný-stát se-učitel-DE-**na.dlani.zářící.perla**-dostat-
vzdělávání-systém-DE-oficiální-ochrana

V této skupině z řady nepochybně vystupuje idiom P17.6, za nějž byl připojen modifikátor s významem začátku děje. V korpusu práce jde o jediný takový případ.

Větný člen	Počet chengyu na této pozici	Seznam chengyu na této pozici
Podmět/předmět	5	P4.4, P4.5, P8.8, P14.3, P26.3
Predikát	2	P6.3, P17.6

3.5.1.11 SVO

(P2.2) 你发现你投了很多简历 最后都石沉大海

nǐ fāxiàn nǐ tóu le hěnduō jiǎnlì zuìhòu dōu **shíchéndàhǎi**

ty-všimnout si-ty-vložit.LE-HEN-mnohý-životopis nakonec-vše-
kámen.potopit se.velké moře (přijít vniveč)

(P5.9) 那种想要当妈妈的欲望已经**病入膏肓**

nà zhǒng xiǎng yào dāng māmā de yùwàng yǐjīng **bìngrùgāohuāng**

tamten-druh-chtít-být v roli-máma-DE-touha-už-**nemoc.vstoupit.mezi bránici a srdeční hrot**²⁷ (být nevléčitelný)

(P16.3) 然后情不自禁地 我就会对他产生欲望

ránhòu **qíngbùzìjīn** de wǒ jiù huì duì tā chǎnshēng yùwàng

následně-**emoce.ne.sám.zakázat (nepřemoci svoje emoce)**-DE já-poté-
bude-vůči-on-vytvořit-touha

(P24.2) 我妈妈是一个目中无人的人

wǒ māmā shì yīgè **mùzhōngwú rén** de rén

moje.máma-být-jeden-GE-v **očíh.nemít.člověk (pohrdat všemi)**-DE-člověk

(P24.9) 我从头到尾都没有觉得自己可怜

wǒ cóngtóudào wěi dōu méiyǒu juéde zìjǐ kělián

já-z.**hlava.do.ocas (od začátku do konce)**-vše-ne-myslel si-sám-
politováníhodný

人生从头到尾只有甜但是会得糖尿病

rénshēng cóngtóu dào wěi zhǐ yǒu tián dànshì huì dé tángniàobìng

lidský život- **z.hlava.do.ocas (od začátku do konce)**-pouze-mít-sladký-ale-
bude-dostat-cukrovka

(26.1) 他停了一段时间 然后同学们就面面相觑

tā tíng le yīduàn shíjiān ránhòu tóngxuémen jiù miànmiànxiàngqù

on-zastavit.LE-jeden-úsek-čas následně-spolučáci-pak-
obličej.obličej.vzájemně.dívat se (vzájemně se na sebe podívat)

(P27.1) 应该是那种锣鼓喧天红旗招展人

yīnggāi shì nà zhǒng **luógǔxuāntiān hóngqí zhāozhǎn**

²⁷ XHC 2016: 96: Slovem 膏 gāo se v tradiční čínské medicíně označuje srdeční hrot a slovem 育 huāng místo mezi bránicí a srdcem, podle tradice jde zároveň o místo, kam se léčiva nedostanou (a proto je nemoc nevléčitelná).

měl by-být-tamten-druh-**gong.buben.rozeznít.nebesa**-červená vlajka-třepotat se

(P29.2) 毛拉就**恼羞成怒** 当时就他气地就冲出去

máolā jiù **nǎoxiūchéngnù** dāngshí jiù tā qì de jiù chōngchūqù

mulla-poté-**nenávidět.stydět se.stát se.vzteky (ze studu se stává vztek)**
tehdy-právě-on-naštvaný-DE-poté-vyběhnout ven

(30.2) 我就觉得说 OK 人各有志吧

wǒ jiù juéde shuō OK **réngèyǒuzhì** ba

já-pak-myslet si-říkat-OK-**člověk.každý.mít.vůle**-BA

Mezi těmito idiomy je vhodné vyzdvihnout sémanticky podobné již zmíněnému P11.1 随时随地 suíshísuǐdi P24.9, které je zase jménem místa a také je následováno 都 dōu. Poslední chengyu bylo použito jako samostatná věta.

Větný člen	Počet chengyu na této pozici	Seznam chengyu na této pozici
Predikát	6	P2.2, P5.9, P24.2, P26.1, P29.2
Příslovečné určení	1	P16.3
Nelze určit	2	P27.1, P30.2
Podmět/předmět	1	P24.9

1) DUPLIKACE

(P11.2) 但是当时我整个人**迷迷糊糊**的

dànshì dāngshí wǒ zhěngè rén **mímíhúhú** de

ale-tehdy-já-celý-člověk-**nejasný/nezřetelný**-DE

(P13.2) 老师这个职业到底是一个什么样的就**模模糊糊**地我开始有点明白了

lǎoshī zhè ge zhíyè dàodǐ shì yī ge shénme yàng de jiù **mómóhúhú** de wǒ kāishǐ yǒudiǎn míngbáile

učitel-tento-GE-povolání-nakonec-být-jeden-GE-jaký-tyt-DE-pak-**nejasný/nezřetelný**-DE-já-začít-trochu-chápat.LE

- (P13.5) 我见过**形形色色**的在高考这种考试决定一个非常重要的前程问题的这样一个机制下 这个**形形色色**的家庭就是父母到底怎么来表达这个爱

wǒ jiànguò **xíngxíngsèsè** de zài gāokǎo zhè zhǒng kǎoshì juédìng yī ge fēicháng zhòngyào de qiánchéng wèntí de zhèyàng de yī ge jīzhìxià

xíngxíngsèsè de jiātíng jiùshì fùmǔ dàodǐ zěnmē lái biǎodá zhè ge ài

já-vidět.GUO-**různorodý**-DE-v-gaokao²⁸-tento-druh-zkouška-rozhodovat-jeden-GE-velmi-důležitý-DE-budoucnost-otázka-DE-takový-DE-jeden-pod.mechanismem **různorodý**-DE-domácnost-to jest-rodíče-nakonec-jak-bude-vyjadřovat-tento-GE-láska

- (P14.1) 我们去参加电脑课不管是到哪里自己**偷偷摸摸**在下面去玩儿

wǒmen qù cānjiā diànnǎokè bùguǎn shì dào nǎlǐ zìjǐ **tōutōumōmō** zài xiàmian qù wánr

my-jít-účastnice-hodina informatiky-nezáležeť [na]-být-dostat se-kam-sám-**potajmu**-v-dole-jít-hrát (si)

- (P14.6) 后来我**迷迷糊糊**听到有人在敲门

hòulái wǒ mí mí húhú tīng dào yǒurén zài qiāomén

následně-já-**nejasný/nezřetelný**-uslyšet-být-člověk-v průběhu-klepat na dveře

- (P15.2) 我们从一开始起居很平静 很幸福没有那么**轰轰烈烈**

wǒmen cóng yī kāishǐ qǐjū hěn píngjìng hěn xìngfú méi yǒu nàme

hōnghōnglièliè

my-z-jakmile-začít-bydlet spolu-HEN-klidný HEN-šťastný-ne-být-tolik-**burácející**

- (P17.3) 她那天来也是很犹豫很**吞吞吐吐**地要问我一件事情

tā nàitiān lái yěshì hěn yóuyù hěn **tūntūntǔtǔ** de yào wèn wǒ yī jiàn shìqíng

²⁸ Zkouška ukončující středoškolské vzdělání, která rozhoduje o možnostech pokračovat na vysokou školu.

ona-tamten-den-přijít-také-být-HEN-váhat-HEN-zalkávat se-DE-chtít-zeptat
se-já-jeden-JIAN-záležitost

(P22.1a) 在我工作的第四天开始陆续就有形形色色的就是意外死亡了

zài wǒ gōngzuò de dìsì tiān kāishǐ lùxù jiù yǒu xíngxíngsèsè de jiùshì yìwài
sǐwángle

v-já-pracovat-DE-čtvrtý-den-začít-postupně-to jest-být-různorodý-DE-to jest-
nehoda-úmrť.LE

(P22.1b) 第一个月就是形形色色的意外死亡

dì yī gè yuè jiùshì xíngxíngsèsè de yìwài sǐwáng

první-GE-měsíc-právě-být-různorodý-DE-nehoda-úmrť.LE

(P22.1c) 我都觉得没有这些形形色色的意外死亡

wǒ dōu juéde méi yǒu zhèxiē xíngxíngsèsè de yìwài sǐwáng

já-vše-myslet (si)-ne-být-tento-několik-různorodý-DE-nehoda-úmrť.LE

(P23.1) 我生母就去上班了然后当时马路上的来来往往的人啊后面也有很多汽车
公交车啊

wǒ shēngmǔ jiù qù shàngbānle ránhòu dāngshí mǎlùshàng de láiláiwǎngwǎng
de rén a hòumiàn yěyǒu hěnduō qìchē gōngjiāochē a

moje.matka-pak-jít-jíd do práce.LE-následně-na.ulici-DE-chodit sem a tam-
DE-člověk-A-následně-také-být-HEN-mnohý-auto-autobus-A

(P24.1) 我也听不进去在那絮絮叨叨地和我说

wǒ yě tīngbùjìnqù zài nà xùxùdāodāo de hé wǒ shuō

já-také-nemoct poslouchat-v-tam-mluvit zdlouhavě-DE-s-já-mluvit

Větný člen	Počet chengyu na této pozici	Seznam chengyu na této pozici
Přísllovečné určení	5	P13.2, P14.1, P14.6, P17.3, P24.1
Přívlastek	5	P13.5, P22.1a, P22.1b, P22.1c

Predikát	2	P11.2, P15.2
----------	---	--------------

3.5.1.12 Nejednoznačné

(P3.1) 这个岂不是比大部分这种**一本正经**²⁹的问答都更深入吗

zhè ge qǐ bù shì bǐ dàbùfèn zhè zhǒng **yīběnzhèngjǐng** de wèndá dōu gēng shēnrù ma

tohle-cožpak-ne-být-porovnání s-většina-tento-druh-**standardní**-DE-otázka a odpověď'-vše-více-hluboký-MA

(P3.7) 本来是**无伤大雅**嘛

běnlái shì **wúshāngdàyǎ** ma

původně-být-**nemít.poranit.distingovaný**³⁰-MA

(P8.4) 每天都一起复习去图书馆什么的就是差不多是**寸步不离**的程度吧

měitiān dōu yìqǐ fùxí qù túshūguǎn shénmede jiùshì chàbùduō shì **cùnbùbùlǐ** de chéngdù ba

každý den-vše-spolu-opakovat studovanou látku-jít [do]-knihovna-a podobně-to jest-zhruba-být-**palec.krok.ne.opustit (neopustit [se] ani na krok)**-DE-stupeň-BA

(P10.1) 我只有到临终的那一天我才能说我下班儿了我辞职了要不然这辈子就是**没完没了**了

wǒ zhǐyǒu dào línzhōng de nà yī tiān wǒ cái néng shuō wǒ xiàbānrle wǒ cízhíle yàobùrán zhè bèizi jiùshì **méiwánméiliǎole**

²⁹ Mluví slabiku vyslovil ve třetím tónu, tedy jǐng, což v hovorovém jazyce připouští i XHC (2016) na str. 1 532.

³⁰ Význam převzat z GHC 2009, str. 277.

já-pouze-mít-dojít-být na sklonku života-DE-tamten-jeden-den-já-teprve-moct-
řít-já-mít po práci.LE-já-podávat výpověď.LE-jinak-tento-život-to jest-
nemít.konec.nemít.dokončený.LE

(P13.3) 他是那种**说一不二**的这种孩子

tā shì nà zhǒng **shuōyībù'èr** de zhè zhǒng hái zi

on-být-tamten-druh-**nesmlouvavý/umíněný**-DE-tento-druh-dítě

(P14.4) 我也不会说什么情话什么**乱七八糟**的那些东西

wǒ yě bú huì shuō shénme qínghuà shénme **luànqībāzāo** de nà xiē dōngxi

já-také-ne-umět-říkat-nějaký-rozhovory mezi milenci-nějaký-**zcela**
nepořádný-DE-tamten-několik-věci

(P15.4) 他姐姐认为我是**图谋不轨**

tā jiějie rènwéi wǒ shì **túmóubùguǐ**

jeho.starší sestra-domnívat se-já-být-**zamýšlet/plánovat.nezákonný (zamýšlet**
něco nekalého)³¹

(P15.5) 这种**生离死别**的感觉是在那一个体现得非常的强烈

zhè zhǒng **shēnglísǐbié** de gǎnjué shì zài nà yī ge tǐxiàn dé fēicháng de qiángliè

tento-druh-**žít.oddělovat.zemřít.odlučovat**-DE-pocit-bít-v-tamten-jeden-GE-
prožít-DE-velmi-DE-silný

(P18.1) 这是我有**史以来**收到的最贵重也是最让我开心的礼物

zhè shì wǒ **yǒushǐyǐlái** shōudào de zuì guìzhòng yě shì zuì ràng wǒ kāixīn de
lǐwù

toto-být-já-**mít.historie.od té doby (za celou dobu)**-obdržet-DE-nejvíce-
přimět-já-šťastný-DE-jeden-GE-dárek

³¹ Překlad je převzat CYD, neboť nebylo možné zjistit, jak tato struktura fungovala v klasické čínštině nebo jak je vnímaná dnes. Použití mluvčího mnohé nenapovědělo. 不轨 bùguǐ existuje v GHC 2009: str. 116 jako adjektivum „nezákonný“, ale 图 tú a 谋 móu nejsou uvedena jako lexém a jejich charakteristiky mohou poukazovat jednak na použití celku jako sloveso, nebo prvního znaku jako jména a druhého jako slovesa (GHC 2009: str. 1 090 a 1 570).

(P19.1) 手术之后就能活下去肯定是他们的一厢情愿

shǒushù zhīhòu jiù néng huóxiàqù kěndìng shì tāmen de yīxiāngqíngyuàn

operace-po tom-pak-moct-přežít-jistě-být-oni-DE-**jeden.strana.přání**
(**sobecké přání**)

(P23.6) 你要么就一视同仁 给一个就要给三个

nǐ yàome jiù yīshìtóng rén gěi yī ge jiù yào gěi sān ge

ty-bud'pak-**jeden.dívat se.stejný.laskavost (být spravedlivý)** dát [komu]-jeden-GE-pak-
muset-dát [komu]-tři

(P24.6) 看着河我就想跳下去一了百了多舒服

kànzhe hé wǒ jiù xiǎng tiào xiàqù yīliǎobǎiliǎo duō shūfu

sledovat.ZHE-řeka-já-pak-chtít-skočit dolů-**jeden.dokončený.sto.dokončený**
(**skončit jednou pro vždy**)-nakolik-příjemný

(P24.8) 我体会到这个世界上的酸甜苦辣

wǒ tǐhuì dào zhè ge shìjiè shàng de suāntiánkǔlà

já-pocítit-tento-GE-svět-DE-**kyselý.sladký.hořký.pálivý (všechny strasti a**
radosti života)

还是**酸甜苦辣**中合起来比较好

háishì **suāntiánkǔlà** zhōnghéqǐlái bǐjiào hǎo

raději-**kyselý.sladký.hořký.pálivý (všechny strasti a radosti života)**-
sjednotit.QILAI-poměrně-dobry

(P25.3) 家里的所有**乱七八糟**的事儿我们不管

jiālǐ de suǒyǒu **luànqībāzāo** de shìr wǒmen bù guǎn

doma-DE-všechnen-**všelijaký**-DE-záležitost-my-ne-zajímat se

(P26.2) 我从学习或者读课外书上面设立各种**乱七八糟**知识

wǒ cóng xuéxí huòzhě dú kèwài shū shàngmian shèli gè zhǒng **luànqībāzāo**
zhīshì

já-z-studovat-nebo-číst-mimoškolní-kniha-na tom-vybudovat-každý-druh-
všelijaký-znalost

(P26.8) 当时是校内网**有史以来**访问量最高的相册

dāngshí shì xiàonèi wǎng yǒushǐ yǐlái fǎngwèn liàng zuìgāo de xiàngcè

tehdy-být-školní-sít'**mít.historie.od té doby (za celou dobu)**-návštěvnost-
nejvyšší-DE-album

(P27.3) 这些**乱七八糟**的这些地方

zhè xiē luànqībāzāo de zhè xiē dìfāng

tento-několik-**všelijaký**-DE-tento-několik-místo

(P27.5) 反正你想这种状态**长此以往**的话就会让两个人很焦虑

fǎnzhèng nǐ xiǎng zhè zhǒng zhuàngtài **chángcǐyǐwǎng** dehuà jiù huì ràng
liǎng ge rén hěn jiāolǜ

koneckonců-ty-přemýšlet-tento-druh-stav-**dlouhý.toto.poté**³²-pokud-pak-bude-
přimět-dva-GE-člověk-HEN-znepokojený

(P28.5) 他爸爸又是那种**游手好闲**也没有什么正经的工作

tā bàba yòu shì nà zhǒng **yóushǒuhàoxián** yě méi yǒu shénme zhèngjīng de
gōngzuò

jeho.táta-zase-být-tamten-druh-**potulovat se**³³.**mít rád.nečinnost**-také-ne-mít-
nějaký-standardní-DE-práce

(P29.4) 长得很帅就很**英姿飒爽**那样的³⁴

³² Význam převzat z GHC 2009: 1 848.

³³ *Tamtéž* str. 1 900.

³⁴ Konkrétně u výše uvedeného *chengyu* nebylo možné s jistotou určit jeho příslušnost k jiným, konvenčním skupinám, protože jeho druhá část je ve slovníku uvedena pouze jako celek. U 飒 sà uvádí významy „onomatopie: zvuk větru“ a „upadat, stárnout“ (GHD 2009: 1 341), které ne příliš odpovídají celkovému významu 飒爽 sàshuǎng „energické a rázné vystupování“ (*tamtéž*).

zhǎng de hēn shuài jiù hēn **yīngzīshànguǎng** nà yàng de

vyrůst-DE-HEN-pohledný-to jest-HEN-**hrdinský.postoj.odvážné**
vystupování-tamten-druh-DE

(P29.6) 阿富汗女人都是穿着罩袍**逆来顺受**

Āfùhàn nǚrén dōu shì chuānzhe zhàopáo **nìláishùnshòu**

afghánský-žena-vše-být-oblékat.ZHE-burka-

proti[směr].přijít.podél[směr].přijmout (přijmout obtížné podmínky)

3.5.1.13 Shrnutí struktur bez sémantických vztahů mezi jejich komponenty

Kvantitativní analýza struktur je nejlépe vystihnuteľná tabulkou. Nejvíce zastoupená je struktura VV, nejméně pak je idiomů struktury AdjN. Obecně lze tvrdit, že schematické struktury převládají nad těmi neschematickými.

Struktura	Celkový počet jednotek	Počet jednotek se syn. vztahem	Počet jednotek s kontr. vztahem	Počet jednotek se sekv. vztahem
VV	20	15	1	4
VOVO	10	4	2	4
SVSV	11	9	2	-
AdvV-AdvV	12	6	4	2
AdjN-AdjN	8	16	2	-
VO	8	-	-	-
SV	9	-	-	-
AdvV	8	-	-	-
AdjN	6	-	-	-
SVO	9	-	-	-
Duplikace	8	-	-	-
Nezařazené	17	-	-	-
Celkem	126	50	11	10

Co se týče syntaktické analýzy, u všech struktur bylo možné určit převládající tendenci, většinou vycházející z charakteristiky jejich komponentů. Struktury, v nichž převládala slovesa, byly nejčastěji predikáty, a ty, kde převládala adjektiva, měly nejčastěji charakteristiku adjektiv. Struktury s nominální charakteristikou – AdjN a AdjN-AdjN byly nejčastěji syntaktickými jmény, tudíž stály na pozici podmětu či předmětu. Co z vnitřní stavby ne docela vyplývá je, že

pro strukturu SVO je typické postavení na pozici přísudku a pro idiomy s duplikovanou stavbou jsou přirozené pozice většinou náležící adjektivům. Mezi idiomy byly nalezeny četné výjimky z pravidla, které se pravděpodobně ustálily na sobě nevlastní pozici.

3.6 ROZBOR OSTATNÍCH ČTYŘSLABIČNÝCH STRUKTUR

3.6.1 Duplikace

Duplikace (taktéž reduplikace) může být amplifikující (increasing), nebo redukční (diminishing), jimž odpovídají vzory AABB a ABAB.³⁵ Amplifikující duplikace se může provádět na apelativech, adjektivech a slovesech, kdežto duplikace redukční je vyhrazena pouze slovesům. Amplifikující duplikace adjektiv je podmíněna dvěma strukturálními rysy výchozího adjektiva: musí být složena ze dvou morfémů a oba musí mít sémantický obsah (tj. ne jen funkční).³⁶

Mezi duplikovanými kompozity se v kategorii „ne-chengyu“ objevila následující adjektiva, která existují jednak ve své nezdvojené, a jednak ve zdvojené formě³⁷:

(P25) 心里**隐隐约约**地觉得这样是不对的

xīnlǐ **yīnyīnyuēyuē** de juéde zhèyàng shì búduì de

v.srdci-**téměř neznatelný**-DE-myslet si-takhle-SHI-nesprávný-DE

(P25) 我的父母也是一样**辛辛苦苦**地把我养大

wǒ de fùmǔ yě shì yīyàng **xīnxīnkǔkǔ** de bǎ wǒ yǎngdà

já-DE-rodice-také-být-stejný-s **velkými nesnáze**-DE-BA-já-vychovat

(P5) 她的到来**确实确实**地治愈了我很多心理上的空缺

tā de dào lái **quèquèshíshí** de zhìyù le wǒ hěnduō xīnlǐ shàng de kòngquē

ona-DE-příchod-**zcela jistě**-DE-vyléčit.LE-já-HEN-mnohý-v.psychice- DE-prázdnost

³⁵ Jelikož je práce zaměřena na čtyřslabičné struktury, duplikaci jednoslabičnou ve výkladu dobrovolně opomím.

³⁶ Melloni & Basciano: 325, 329 a 335.

³⁷ XHC (2016) s. 1 567, 1 457 & 1 087

Následují dva příklady adjektiv, která jsou ve slovníku XHC uvedena jen ve své zdvojené formě³⁸, ačkoli se 松垮 sōngkuǎ v korpusu BCC vyskytuje více než 300krát, varianta 松垮垮 94krát, 慢悠 màn yōu 11krát, 慢悠悠³⁹ 歪扭 wāiniǔ 110krát a 歪扭扭 tedy jen okrajově 4krát. Tato čísla můžeme srovnat s počtem výskytů zdvojených forem, která jsou 343 pro 松松垮垮 sōngsōngkuǎkuǎ a 536 pro 歪歪扭扭 wāiwāiniǔniǔ, nižší počet výskytů u nezdvojené formy tedy není opodstatněn nerozšířeností užívání tohoto sémantického základu obecně.⁴⁰

(P24) 他喜欢把校服穿得**松松垮垮**的

tā xǐhuān bǎ xiàofú chuān de **sōngsōngkuǎkuǎ** de

on-mít rád-BA-školní uniforma-oblékat-DE-**poměrně volný**-DE

(P24) 然后我自己再在**慢慢悠悠**骑着自行车回去

ránhòu wǒ zìjǐ zài zài **mànmanyōuyōu** qízhe zìxíngchē huíqù

potom-já-sám-poté-v-**velmi pomalu**-jet.ZHE-kolo-vrátit se

(P29) 画了一棵**歪歪扭扭**的小树

huàle yī kē **wāiwāiniǔniǔ** de xiǎo shù

namalovat.LE-jeden-KE-**křivolaký**-DE-malý-strom

Vzniká tak otázka, jak je stylisticky vnímané používání formy, která ve slovníku uvedena není, ale je tolik rozšířená, jako například 松垮 sōngkuǎ, a jestli je příznaková. Pravidelně vznikající formy můžeme vníkat jako deriváty a XHC je uvádí u původních, nezdvojených forem. Podle takové logiky nicméně musí mít jasně odvoditelný význam. Čeština má podobné derivační procesy ošetřené autoritativní Internetovou jazykovou příručkou Ústavu pro jazyk český AVČR, která obsahuje jak výchozí slovo „dlouhý“, tak i expresivní deriváty „dlouhanánský, dlouhatánský a dlouhanánánský“⁴¹.

³⁸ XHC 2016: s. 1243 a 1342

³⁹ V korpusu se dokonce 5krát objevila varianta zdvojení po vzoru sloves: 慢慢悠悠 màn yōumàn yōu, což zpětně dokazuje, že tento základ není vnímaný ve fixované podobě.

⁴⁰ Význam je možné vyjádřit i pomocí *chengyu* se stejným základem a číslovkami: 歪七扭八 wāiqīniǔbā, které je v korpusu 129krát.

⁴¹ Internetová jazyková příručka [online] (2008–2022). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Cit. 11. 11. 2022. <<https://prirucka.ujc.cas.cz/>>.

Velmi podobně na tom jsou následující dva příklady, u nichž jsem v korpusu nenašla výchozí adjektivum o dvou morfémech v běžném užití a XHC je také neuvádí. U obou XHC píše, že se jedná o adjektivum (tedy slovo)⁴², nicméně slovník dále uvádí i vstup 密麻麻 mímámá odděleně⁴³. Oba mluvčí kompozita ve svém projevu použili opakovaně:

(P18) 那条街的前半部分**密麻麻**都是理发店
nà tiáo jiē de qiánbàn bùfen **mímímámá** dōu shì lǐfǎdiàn
tamten-NUM-ulice-DE-první půlka-**hustě pokrytý**-vše-být-kadeřnictví

(P19) 那个大嫂**骂骂咧咧**就说了句
nà ge dàsǎo māmaliēliē jiù shuōle jù
tamten-NUM-bába-**klít**-potom-říct.LE-věta

V korpusu BCC sedmkrát bylo adjektivum tříslabičné: 骂咧咧 a 密麻麻 se vyskytlo 66krát. 骂骂咧咧 použila i mluvčí č. 23.

Další pravidelné tvoření amplifikující duplikace proběhlo u apelativa 方面 fāngmiàn „stránka/aspekt“:

(P27) 他们平时读书上学就各种**方方面面**的事情
tāmen píngshí dúshū shàngxué jiù gè zhǒng **fāngfāngmiànmiàn** de shìqíng
oni-běžně-studovat-chodit do školy-JIU-každý-druh-**různé aspekty**-DE-věc

Zde ale ne zcela dává smysl uvedení pomocí 各种 gè zhǒng, které působí jako pleonasmus. Buď by bylo vhodné říct 各种方面 gè zhǒng fāngmiàn, nebo jen 方方面面 fāngfāngmiànmiàn.

Z další kategorie se objevila zdvojená slovesa 起伏⁴⁴ qǐfú a 隐藏 yǐncáng⁴⁵. Ani jedno z nich v XHC nemá svou zdvojenou formu, která alespoň dle užití mluvčích konvertuje do jiného slovního druhu a vzniká duplikací typickou pro adjektiva, ne slovesa. V případě 起起伏

⁴² XHC 2016: s. 870 a 900: 密麻麻 má podobné 密密层层 a 密密丛丛 mímí cóng cóng

⁴³ XHC 2016: 900

⁴⁴ XHC 2016: s. 1029

⁴⁵ XHC 2016: s. 1 566

伏 qǐqǐfúfú se jedná o konverzi mezi jména a v případě 隱隱藏藏 yǐnyǐncángcáng⁴⁶ mezi adjektiva.

(P25) 我的职业选择啊有一些起起伏伏⁴⁷

wǒ de zhíyè xuǎnzé a yǒu yīxiē qǐqǐfúfú

já-DE-povolání-vybírat-A-mít-několik-vzestupy a pády

(P11) 不是像之前一样对自己的这个病隱隱藏藏的五年

bú shì xiàng zhīqián yīyàng duì zìjǐ de zhè ge bìng yǐnyǐncángcáng de wǔ nián

ne-být-jako-předtím-stejný-DUI-sám-tento-GE-nemoc-skrývaný/skrývající
se-DE-pět-rok

A posledním příkladem je zdvojené otázkové slovo 多少 duōshao, které použili dva mluvčí. Obě mají jiné postavení ve větě:

(P5) 因为原生家庭的关系有多多少少的心理创伤

yīnwèi yuánshēng jiāting de guānxi yǒu duōduōshǎoshǎo de xīnlǐ chuāngshāng

kvůli-původně-domácnost-DE-vztah-mít-více nebo méně-DE-v.srdci-trauma

(P23) 我觉得你多多少少得告诉我一声

wǒ juéde nǐ duōduōshǎoshǎo děi gàosu wǒ yī shēng

já-myslet si-ty-více nebo méně-muset-říkat-já-YI.SHENG

Zatímco první příklad odpovídá původnímu výkladu jednotky, ten druhý by podle kontextu odpovídal spíše překladu „alespoň“.⁴⁸

Vzhledem k tomu, že se u některých duplikovaných kompozit význam posunul anebo je možné, že slovo vzešlo z trojslabičného základu (nebo se na něj redukovalo), může jít také o

⁴⁶ Pro úplnost je nutno podotknout, že XHC uvádí i adjektivum 隱隱 yǐnyǐn s významem 隱約 yǐnyuē (XHC 1 566), které je okomentováno výše. Je možné, že z důvodu podobnosti se význam rozšířil i na původně slovesnou formu 隱藏 yǐncáng v její zdvojené formě.

⁴⁸ Mluvčí vysvětluje, že její otec si vzal půjčku, uvedl ji jako kontaktní osobu (ne přímo ručitele) a neřekl jí o tom.

gramatický jev (ať už nový, nebo dlouhodobě probíhající), ale nepochybně je třeba zmapovat všechny možnosti základních forem (dvouslabičných/třislabičných) a jejich duplikantů.

3.6.2 Skládání jmen – čtyřslabičná apelativa a neologismy

Jiná čtyřslabičná kompozita

Pro snazší srovnání s uznávanými chengyu v CYD dělím zbylá kompozita dle stejných syntaktických kategorií ve shodném pořadí. Je nutno podotknout, že se zde mohou nacházet dle jiných slovníků uznávaná chengyu, nicméně pro řád této práce bylo nutné nějakým způsobem množiny chengyu a ne-chengyu vymežit.

3.6.2.1 VV

3.6.2.1.1 Deskriptivní struktury

Zatímco v této kategorii u slovníkových idiomů bylo celkem jedenáct unikátních (celkem 13 vstupů), zde se nachází pouze jeden, a to zástupce struktury, již je možné charakterizovat poměrem 1:3, neboť první znak je doplněn o tři další, které význam dokreslují. Kompozitum nevystupuje z vyzorovaného pravidla o tom, že mezi stranami (ať už symetrickými, nebo asymetrickými) vzniká pouze synonymický a doplňující se vztah.

(P29) 在大街上就漫无目的地瞎晃

zài dàjiēshàng jiù mǎnwú mùdì de xiāhuàng

v-na.ulici-potom-neukázněný⁴⁹.nemít.cíl (bezperspektivní)-DE-potulovat se

CYD na seznamu chengyu uvádí dvě strukturně podobná: stejně jako XHC 漫无边际 mǎnwúbiānji⁵⁰ a ještě 漫无止境 mǎnwúzhǐjìng. V obou případech se jedná o popis něčeho, čeho je hodně, až přehršle a nezná to hranic. Znak 漫 mǎn podle XHC může znamenat „přetekat“, „zatápnout“, „být všude“, „nemít zábran“⁵¹ – a právě u tohoto významu uvádí 漫无目的 mǎnwú mùdì a 满无限制 mǎnwúxiànzhì.⁵² Verze mluvčího ale využívá jiný význam slova 漫 mǎn: 放荡 fàngdàng a 放纵 fàngzòng⁵³ „nechat být svévolným“ a „nechat konat dle svého uvážení/ být schovívavý (vůči komu)“. Je nutno dodat, že dle kontextu mluvčí spíše poukázal

⁴⁹ Význam převzat z GHC 1 033 – 放荡 fàngdàng, 放纵 fàngzòng.

⁵⁰ XHC 2016: s. 876

⁵¹ XHC 2016: s. 876

⁵² Pro srovnání uvádím statistiku frekvence třech uvedených kompozit v korpusu: 漫无边际: 583; 漫无止境: 67; 满无限制: 0.

⁵³ GHC 2009: s. 1 033

na druhou část kompozita – „nemít cíl“, protože popisoval situaci, kdy opravdu bloudili bezcílně po ulicích. Proto kompozitum v jistém smyslu má synonymní vztah mezi prvním a následujícími třemi znaky, ovšem v kontextu mluvčího je zde vidět jistý nesoulad.

3.6.2.1.2 Dějové struktury

V dějových strukturách bylo stejně jako zde mezi chengyu zaevidováno celkem osm unikátních jednotek. Stejně jako v kapitole o nich se zde objevil synonymický, kontrastní i sekvenční vztah.

3.6.2.1.2.1 Synonymický a doplňující se vztah

(P2) 你不愿意的话那我就最后同意给你钱 那有很多公司 它可能
它就是偷奸耍滑 就是不给你

nǐ bù yuànyì dehuà nà wǒ jiù zuìhòu tóngyì gěi nǐ qián nà yǒu hěnn duō
gōngsī tā kěnéng tā jiùshì tōu jiān shuāhuá jiùshì bù gěi nǐ

ty-ne-být ochotný-pokud-já-poté-souhlasit-dávat (komu)-ty-peníze

tak-být-HEN-mnohý-firma ono-možná-poté-ono-to jest-**vykrucovat se.podvádět** to jest-ne-dávat (komu)-ty

Jedná se o variantu chengyu 投机取巧 tóujīqǔqiǎo („[využít.příležitost].[dělat.nepravost]“; „být oportunistu/využít šance pro nekalosti“). Vzhledem k pár desítkám výskytů v BCC korpusu se nejedná o okazionalismus, ale uznávaný idiom se svými 843 výskyty převládá. Druhá část složeniny je expresivnější, což možná mluvčí za určitých okolností shledávají trefnějším pro praxi, kterou chtějí popsat. 耍滑 „hrát.kluzký“ se podobá i české metafoře „[pokoušet se] vyklouznout“, které bychom v neformálním prostředí mohli užít také namísto spisovnějších forem.

(P4) 像我爸以前最早时候下海经商说挣钱就挣钱了

xiàng wǒ bà yǐqián zuìzǎo shíhòu xiàhǎijīngshāng shuō zhèng qián jiù zhèng
qiánle

jako-můj.táta-v minulosti-nejranější-DE-doba-odejít z práce a začít

obchodovat-říkat-vydělávat peníze-hned-vydělávat peníze.LE

Podle definice XHC je 下海 xiàhǎi mimo jiné „opustit dosavadní práci a začít obchodovat“ (str. 1413) a 经商 jīngshāng je „podnikat“ (str. 686), což z něj dělá bezmála

synonymní výraz, ale právě metaforičnost/nemetaforičnost se stala důvodem kompozitum neřadit do skupiny synonymních výrazů.

(P6) 我就失声痛哭

wǒ jiù shīshēngtòngkū

já-poté-ztratit.hlas.trpět bolestí.plakat (plakat tak, že člověk přijde o hlas)

Verze mluvčí z šesté nahrávky se od vstupu v CYD liší jen pořadím lexémů (obě strany jsou zároveň slovy)⁵⁴. Slovník zároveň uvádí 痛哭失声 tòngkūshīshēng (tj. ve stejném pořadí jako CYD).

(P7) 我也就随口一说

wǒ yě jiù suíkǒuyīshuō

já-také-pak-bezmyšlenkovitě.jeden.říkat (bez rozmyslu plácnout)

随口 suíkǒu v příkladové větě uvádí: „他对别人的要求, 从不随口答应“.⁵⁵ („On nikdy nepřistupuje na ničí požadavky bez rozmyšlení.“). Jedná se o příslovce, které je ve větě použito gramaticky, nicméně v uvedeném kompozitu je (snad z důvodu potřeby dvojslabičné složeniny) vloženo 一 yī „jeden. Verze mluvčí z nahrávky tedy gramatická není a v korpusu se vyskytla 72krát. Podobně jsou na tom 随口一言 suíkǒuyīyán (s knižnější variantou slovesa „říct“ a pouhými třemi výskyty), 随口一答 suíkǒuyīdá (s posledním znakem „odpovědět“ a šesti výskyty) nebo 随口一问 suíkǒuyīwèn (se slovesem „zeptat se“ a 26 řádky v korpusu). Lze tedy vidět, se jedná o morfologický proces, schopný vytvářet nové významy.

(P14) 我仿佛就是一下子就是找到了一个发财致富的一个新途径

wǒ fǎngfú jiùshì yīxiàzi jiùshì zhǎodàole yīgè fācái zhìfù de yī ge xīn tújìng

já-jako by-to jest-najednou-to jest-najít.LE-jeden-GE-zbohatnout-DE-jeden-GE-nový-cesta

⁵⁴ XHC 2016: s.1177 a 1318

⁵⁵ XHC 2016: s. 1253

发财⁵⁶ fācái je standardní slovo pro vyjádření významu „zbohatnout“, a XHC je obsahuje, kdežto 致富 zhìfù i přes jednoznačnost svých komponentů „dosáhnout-majetek“ XHC neuvádí. Můžeme si tedy opět povšimnout toho, že první polovina je významově přednější. Posledním příkladem z této řady je kompozitum v následujících replikách stejného mluvčího.

(P15) 我记得当时我是在洗头 头还没洗完我就失声痛哭

wǒ jìdé dāngshí wǒ shì zài xǐ tóu tóu hái méi xǐ wán wǒ jiù shīshēng tòngkū

já-pamatovat si-tehdy-já-být-v průběhu-mýt (si) hlavu hlava-ještě-ne-
umyl-já-právě-ztratit.hlas.trpět bolesti.plakat (plakat tak, že člověk přijde
o hlas)

Pro popis vizte již zmíněnou totožnou složeninu šestého mluvčího.

3.6.2.1.2.2 Kontrastní vztah

V kontrastním vztahu se shodou okolností vyskytlo kompozitum velmi podobné idiomu, který se do stejné kategorie zařadil v části analyzující chengyu.

(P7) 晚上睡觉的时候一个个都是翻来翻去睡不着的

wǎnshàng shuìjiào de shíhòu yīgègè dōu shì fānláifānqù shuì bùzháo de

večer-spát-DE-doba-každý do jednoho-vše-být-převalovat se ze strany na
stranu-nemoci usnout-DE

CYD uvádí právě variantu 翻来覆去 (fānláifùqù „otáčet [se],lai.přetáčet [se].qu“; „přetáčet se ze strany na stranu“ v korpusu 2636krát) a 覆去翻来 (obměna pořadí, v korpusu 6krát). Vzor, který použila mluvčí, je běžná transformace slovesa se směrovými modifikátory, které poukazují jednak právě na směr děje („tam a zpět“) a jednak na jeho opakovanost (u pohybových sloves). Význam může být i abstraktní u sloves jiných, například 想来想去 xiǎngláixiǎngqù „pořád přemýšlet/ rozmyslet“ nebo 谈来谈去 tánláitánqù „pořád konzultovat/ probírat [nějaké téma]“. U mluvčí se jedná o pohybové sloveso „otáčet [se]“ a nejde o

okazionalismus, v korpusu je tato složenina, kterou můžeme i z gramatického hlediska vlastně nazvat tvarem slovesa, 375krát.

3.6.2.1.2.3 Sekvenční vztah

Tady se objevila dvě kompozita, jedno s explicitně vyjádřenou sousledností prostřednictvím 而 ér „a“ a jedno se sousledností vyjádřenou implicitně.

(P9) 这种感情就是这样分手或者就是不疾而终啊

zhè zhǒng gǎnqíng jiùshì zhèyàng fēnshǒu huòzhě jiùshì bù jí ér zhōng a

tento-typ-emoce-právě-být-tento-způsob-ukončit vztah-nebo-to jest-

ne.nenávidět.a.skončit (skončit, aniž by byla nějaká negativní příčina)

CYD obsahuje jen deskriptivní chengyu 无疾而呻 (wújíershēn „nebýt-nemoc-a-skuhrat“) s odlišným významem, ale podobnou formou. Podle 古代汉语词典 Gǔdài Hànyǔ Cídiǎn (2009, dále GHC) totiž 疾 jí může být mimo jiné jménem s významem „nemoc“⁵⁷, což odpovídá struktuře z CYD, i slovesem vyjadřujícím sémantiku „nenávidět“⁵⁸, k němuž se gramaticky může vázat záporka 不, jíž užil mluvčí.

(P15) 我对他是一见钟情

wǒ duì tā shì yījiànzhōngqíng

já-vůči-on-být-**uvidět a hluboce se zamilovat**

Kompozitum se skládá za dvou predikativních částí. Zajímavé je, že obě části vyžadují předmět, který byl posunut do prepozice a uveden předložkovým slovesem 对 duì a zároveň mezi nimi chybí element vyjadřující souslednost děje, kterou musíme vyrozumět z významu.

⁵⁷ GHC 2009: s. 706

⁵⁸ Tamtéž

3.6.2.2 VOVO

3.6.2.2.1 Synonymický a doplňující se vztah

V analýze chengyu podle CYD měly čtyři unikátní jednotky vztah synonymický, zde je unikátních jednotek pět.

(P12) 当时真的是体会到了什么叫**抓心挠肝**的感觉

dāngshí zhēn de shì tīhuì dào le shì mēn jiào **zhuāxīnnǎogān** de gǎnjué

tehdy-opravdu-být-pocítit.LE-co-nazývat se-**svírat.srdce.škrábat.játra (velmi nepříjemný/svírající)**-DE-pocit

CYD jako variantu uvádí podobně deskriptivní 抓耳挠腮 (zhuā'ěrnǎosāi „svírat-ucho-škrábat-líčko“ vyjadřující radost. V korpusu je verze mluvčí 76krát.

(P15) 长大了才会面临这个**结婚生子**这方面的压力

zhǎng dà le cái huì miànlín zhè ge jiéhūn shēngzǐ zhè fāngmiàn de yā lì

vyrůst.LE-až tehdy-bude-čelit-tento-GE-**uzavřít.sňatek.rodit.dítě**-tento-aspekt-DE-tlak

Tato složenina byla do práce zařazena proto, že obsahuje spojení 生子 shēngzǐ, jež stylisticky neodpovídá jazykovému okolí, v němž se složenina vyskytla. 子 zǐ zároveň není samo o sobě slovem – význam „syn“ v moderním jazyce vytváříme připojením dalšího morfému 儿 ér. Předpokládám, že stejně jako samotné 子 může suplovat celý tento význam například ve slově 独生子女 dúshēngzǐ „jedináček (mužského pohlaví)“, i ve spojení z kompozita v promluvě, 生子 shēngzǐ, tomu tak je (tedy zastupuje jen význam syn). Z kontextu ne zcela vyplývá, zdali mluvčí myslí výhradně syna, anebo dítě obecně, nicméně vzhledem k použitému morfému bychom se mohli přiklánět k první variantě. V běžné řeči se setkáváme s delším vyjádřením s již zmíněným plnohodnotným předmětem (tj. předmětem tvořeným samostatným lexémem⁵⁹) 生儿子 shēng érzi „porodit syna“ (případně 生孩子 shēng hái zi „porodit dítě“, pokud by byla myšlena druhá varianta), které odpovídá hovorovému stylu, ale rytmicky nesedí do kýženeho čtyřslabičného schématu. Toto použití není ojedinělé, v korpusu bylo nalezeno 1

⁵⁹ Kombinaci z kompozita také nelze rozdělit na přísudek-předmět a předmět modifikovat (třeba číslovkou a numerativem).

057krát. Spojení 生子 shēngzǐ se v korpusu vyskytovalo i samostatně, možná tedy můžeme očekávat kodifikaci tohoto spojení, kdy 子 zǐ bude formálním předmětem objektového slovesa, kterým je například 吃饭 chīfàn „jíst“ („jíst-rýže“), a tak ztratí příslušnost k určitému pohlaví.

(P27) 他们两个都是**有家有室**的人

tāmen liǎng gè dōu shì **yǒujiāyǒushì** de rén

oni-dva-GE-vše-být-**mít.rodina.mít.domov**⁶⁰-DE-člověk

Schéma 有 X 有 Y je významovým protikladem schématu 无 X 无 Y v případě, že následuje podstatné jméno. Zde je opět významotvorná především první polovina – mluvčí v promluvě mluví o tom, že oba aktéři příběhu mají rodiny. Rozhodně se nejedná o ojedinělé použití, v korpusu je kompozitum celkem 36krát. Sám mluvčí je použil dvakrát (v syntakticky i sémanticky shodné konstrukci).

(P27) 人们都会采取的策略就是**上纲上线**

rénmen dōu huì cǎiqǔ de cèlüè jiùshì **shànggāngshàngxiàn**

lidé-vše-bude-vybírat-DE-taktika-to jest-**eskalovat.oznamovat na vyšších místech**

她把这些情话都写了出来然后把这些话**上纲上线**

tā bǎ zhè xiē qínghuà dōu xiělechūlái ránhòu bǎ zhè xiē qínghuà **shànggāngshàngxiàn**

ona-BA-tento-několik-rozhovory mezi milenci-vše-napsat.LE.CHULAI-potom-BA-tento-několik-rozhovory mezi milenci-**eskalovat.oznamovat na vyšších místech**

⁶⁰ Význam byl vybrán na základě vtsupu 室 shì v GHC (2009, s. 1 437), kde jsou mimo jiné významy „pokoj“, právě vybraný význam „domov“ nebo i „manželka“, což vzhledem k tomu, že ve zmiňovaném příběhu figurovala žena, již mluvčí popisuje, nebyla vhodná varianta (především proto, že se nám jedná o synchronní pohled na kompozita).

Ve výše uvedeném kompozitu nebylo možné s jistotou určit, je-li jedna polovina významově směřodatnější než ta druhá. Obě slova jsou totiž v XHC a kvantitativní analýza v korpusu je z důvodu dalšího významu slova 上线 shàngxiàn „přejít online“ nemožná⁶¹.

(P29) 卡瓦利的父母在塔利班占领时期呢就拖家带口儿了就去了伊朗

Kǎwǎlì de fùmǔ zài Tǎlibān zhànlǐng shíqí ne jiù tuōjiādàikǒurle jiù qùle Yīlǎng

Kawali-DE-rodice-v-Talibán-převzít vládu-doba-NE-potom-**provést rodinu těžkými časy**.LE-potom-jít.LE-Írán

Podle nálezů v CYD 托 X 带 Y není ojedinělá kombinace. Vyskytuje se například v 拖泥带水 (tuōnídàishuǐ „tlačit.bláto.nosit.voda“ „[o něčem] být tak zamotaný, že není možné se dostat k jádru věci“) nebo ve významově mnohem podobnějším původnímu kompozitu 托男带女 (tuōnándàinǚ “tlačit.chlapec.nosit.děvče” “nosit chlapce a dívku, metafora pro překonání těžkých časů”).

3.6.2.2.2 Kontrastní vztah

U následujících dvou kompozit se kontrastní vztah nachází jednou mezi slovesy: 重 zhòng a 轻 qīng, a jednou mezi jmény: 儿 ér a 女 nǚ.

(P5) 奶奶家重男轻女

nǎinai jiā zhòngnánqīngnǚ

u.babičky-považovat ženy za méněcenné

(P22) 就是无儿无女平时他在老院

jiùshì wúerwúnǚ píngshí tā shì zài jìn lǎoyuàn

to jest-nemít.syn.nemít.dcera-běžně-on-v-dům seniorů

Schéma 无 X 无 Y je přítomné i v analýze této kategorie chengyu u P15.6 无缘无故 wúyuánwúgù „nemít.příčina.nemít.důvod“. Zde vidíme morfém 子 zǐ zastupující význam

⁶¹ Ze synchronního pohledu by fakt mohl být argumentem pro to, že první polovina, 上纲 shànggāng, je díky větší jednoznačnosti nadřazená té druhé, nicméně na takové tvrzení je kompozitum až příliš propojeno s reáliemi.

„syn“ a morfém 女 za význam „dcera“, jejich použití bez dalších slovtvorných morfémů je negramatické. Kompozitum se v korpusu vyskytlo 258krát.

3.6.2.2.3 Sekvenční vztah

(P1) 未婚先孕

wèihūnxiānyùn

ještě ne.svatba.nejprve.být těhotná

Složenina 未婚先孕 wèihūnxiānyùn obsahuje produktivní kombinaci modifikujících 未 a 先. Méně časté, ale používané jsou i kombinace 未富先老 („ještě ne.bohatý.nejprve.starý“; „zestárnout aniž by [kdo] zbohatl“) nebo 未产先销 („ještě ne.vyrobil.nejprve.prodat“). V mluvené řeči se ale příliš často s větnou konstrukcí 未 [clause] 先 [clause] nesetkáme, stylisticky je poměrně vysoko, a navíc je možné první znak zaměnit s homonymním 为 wèi „aby/kvůli“, které může v recipientově pojetí dávat smysl, ač není veskrze totožný se záměrem mluvčího.

V hovorové čínštině bychom se spíše setkali s přímočařejší formou, například 在[clause] 之前[clause]⁶². Toto spojení dvou vět je ale z ekonomického hlediska neefektivní, proto když už je v oběhu takový produktivní model jako 未 X 先 Y, je pro mluvčí přirozené ho využívat.

To ale neznamená, že ve všech situacích, kde je tento model aplikovatelný, ho mluvčí opravdu využije. Stejně jako u jeho použití s celými větami by mohlo dojít k nedorozumění. Například forma, která se vyskytla na první nahrávce, je v korpusu BCC 169krát a použití bez váhání dané mluvčí dokazuje, že očekává, že porozumění nebude problematické. Ale 未产先销 by mohlo vyzvat nedorozumění a případně při čtení intenzivnější pohled na danou jednotku.⁶³

⁶² Zajímavé je, že 未[clause]就[clause] se v korpusu vyskytuje poměrně často, ale stále jde o stylisticky vyšší verzi 还没[clause]就[clause].

⁶³ Porozumění takovým jednotkám by mohlo být zkoumáno pomocí eye trackeru.

3.6.2.3 SVSV

V rámci analýzy chengyu katgorie SVSV bylo šest unikátních mezi deskriptivními, tři mezi dějovými. Mezi nestandardními kompozity bylo nalezeno jen jedno dějové s kontrastním vztahem.

(P4) 以前叫父债子偿嘛

yǐqián jiào fùzhàizhǎng ma

dříve-nazývat se-otec.dlužit.syn.splácet.-MA

Ze šesti chengyu obsahujících kombinaci znaků 父 a 子 v CYD ani jedno nemělo shodný či podobný význam. V korpusu bylo nalezeno kompozitum s prakticky shodným významem: 父债子还 fùzhàizǐhuán. Při srovnání složeniny mluvčího a tohoto kompozita převažuje to s obecnější sémantikou posledního znaku (19:75). Morfémy se liší především polem sémantické působnosti. Zatímco 还 huán je mnohem obecnější, protože „vracet“ můžeme prakticky cokoli, 偿 cháng je stylisticky vyšší a pojí se jednak se sémantickým polem peněz: 偿付 (chángfù „vracet peníze (které jsme si dřív od někoho/odněkud vzali“), 偿债 (chángzhài „splácet dluh“), implicitně na peníze poukazuje slovem 无偿 (wúcháng „bezplatný“); ale nachází se i v jednom z mála sémanticky obecnějších slov 补偿 (bǔcháng „vynahrazovat/kompenzovat“).

3.6.2.4 AdvV-AdvV (SMSM)

V úvodní analýze bylo šest zástupců synonymního, čtyři zástupci kontrastního a dva sekvenčního vztahu.

3.6.2.4.1 Synonymický a doplňující se vztah

(P2) 说了以后这个男的不依不挠在前台就不走

shuōle yǐhòu zhège nán de bù yī bù náo zài qiántái jiù bù zǒu

říkat.LE-po tom-tento-GE-muž-ne.uposlechnout.ne.uhnout (neodbytný)-v-recepce-právě-ne-odcházet

I tato složenina se liší od chengyu jen částečně. CYD uvádí jen formu 不屈不挠 bùqūbùnáo („ne.ohýbat se.ne.uhnout“; „neústupný [v pozitivním slova smyslu]“). XHC obsahuje kompozitum 不依不饶 bù yī bù ráo „ne.uposlechnout.ne.smilovat se“ s významem

„neprominout“⁶⁴. Mluvčí formy zkombinovala, ale podle kontextu měla na mysli spíše to druhé, protože v sekvenci si stěžuje na zákazníka, který nechtěl odejít od recepce a čekal tam na ni. První kompozitum má konotaci pozitivní a do kontextu by se nehodilo. Je proto možné, že právě kvůli důležitosti prvních dvou znaků ten poslední není tak významově zatížený, aby na něm tolik záleželo. A tento případ není ojedinělý, v BCC korpusu má chengyu s pozitivní konotací výskytů nejvíce, to s negativní má poloviční počet a směs, kterou použila i mluvčí, se v řádu jednotek vyskytla také. Každopádně je zajímavé, že chengyu s absolutně opačnými konotacemi zní natolik podobně a význam jejich komponentů také není tak odlišný.

(P2) 只要你愿意肯做 肯学 你就来

zhǐyào nǐ yuànyì kěnzhuò kěnxué nǐ jiù lái

stačí pokud-ty-být ochotný-**být ochotný.dělat** **být.ochotný.učit se** ty-
pak-přijít

V této kategorii se vyskytl i tento pleonasmus, který byl v korpusu nalezen v obměnách 肯干肯学 kěngànkěnxué (kde 干 gàn nese hovorovější význam „makat“), 肯学肯做 kěnxuékěnzhuò a 肯学肯干 kěnxuékěngàn. Jde o schéma typu 半 X 半 Y (popsáno v téže kapitole u kontrastního vztahu), které umožňuje mluvčím pracovat s jeho sémantickou náplní – rozumíme tak mnohým obměnám: 半信半疑 bànxìnbànyí „půl.věřit.půl.pochybovat“, 半真半假 bànzhēnbànjiǎ „půl.opravdový.půl.falešný“ a tak dále. U znaku 肯 kěn je však problém s tím, že jeho význam není natolik zjevný. Význam znaku samotného v XHC je uveden jako „souhlasit“⁶⁵, ale GHC má hned jako druhou definici „být ochotný“.⁶⁶ XHC ale zase navíc uvádí heslo 肯干 kěngàn „souhlasit a být ochotný dělat (něco)“. Z použití mluvčí ale vidíme, že nejen opomenula význam znaku 肯 kěn, když před něj navíc umístila 愿意 yuànyì, ale také mezi 肯做 kěnzhuò a 肯学 kěnxué udělala pauzu, již jsem naznačila mezerou, zaváhala, a přidala ještě 肯学 kěnxué. Přitom bez pleonasmu by stačilo vynechat 愿意 yuànyì nebo se vyvarovat stylisticky vyššího a archaičtějšího 肯 kěn. Tam by ale vznikl problém v tom, že v čínštině bychom nemohli 做 a 学 spojit souřadící spojkou jako v češtině. Museli bychom sloveso 愿意 yuànyì zopakovat a vznikla by pro mluvený jazyk poměrně neobratná konstrukce. Čínština se

⁶⁴ XHC 2016: s. 113

⁶⁵ XHC 2016: s. 743

⁶⁶ GHC 2009: s. 881

s tímto nedostatkem, jaký představuje absence souřadící spojky „a“ u sloves a predikátů, musí vyhýbat vlastními prostředky.

(P5) 我就焦虑我未来会不会**不孕不育**啊

wǒ jiù jiāolǜ wǒ wèilái huì bù huì búyùnbúyù a

já-potom-obávat se-já-v budoucnosti-bude-ne-bude-**ne.těhotný.ne.rodit (neplodný)**-A

我说大夫我是**不孕不育**吗

wǒ shuō dàifu wǒ shì **búyùnbúyù** ma

já-říkat-doktor-já-být-**ne.těhotný.ne.rodit (neplodný)**-MA

XHC neuznává kombinaci 不孕 búyùn ani 不育 búyù za samostatná slova, ačkoli 不孕症 búyùnzhèng, 不育症 búyùzhèng i 不孕不育症 búyùnbúyùzhèng se v korpusu hojně používají ve významu „neplodnost“. Je možné, že proto, že dílčí části obsahují zápornku a slovesa, které nejsou lexikalizované⁶⁷, toto zdvojení pomáhá kompozitum snáze vydělit a dát mu komplexnější význam. Opět je nasnadě připomenout důležitost prvních dvou znaků kompozita: u 不孕不育 búyùnbúyù je první polovina výstižnější, protože 孕 yùn může samo o sobě znamenat „být těhotná“, kdežto 育 yù má mnohem více homonym (a tudíž možných významů) a ve významu „rodit“ se používá jen zřídka⁶⁸. ze zmíněných variant překladu slova „neplodnost“ je 不孕症 búyùnzhèng zdaleka nejpoužívanější: v korpusu se vyskytla 1 126krát a 不育症 búyùzhèng 342krát (pro úplnost dodávám, že 不孕不育症 búyùnbúyùzhèng mělo 63 výskytů).

(P8) 它有点像是**私搭乱建**把天台的那个自己搞了一个棚顶封起来

tā yǒudiǎn xiàng shì **sīdāluànjian** bǎ tiāntái de nà ge zìjǐ gǎole yī ge péngdǐng fēngqǐlái

⁶⁷ (jako by tomu bylo například u lexikalizovaného 不安 bù'ān „neklidný“)

⁶⁸XHC 2016: 1603 Z osmi hesel začínajících slovem 育 yù v XHC pouze jeden je s významem spjat, a to 育龄 yùlíng „rodit.věk“ („vhodný věk k porodu“ – ač v češtině bychom řekli spíše „k těhotenství“).

ono-trochu-jako-být-**soukromý.vztyčit.nepořádný.stavět (nezákonně a bez řádu stavět)**-BA-střecha-DE-tamten-GE-sám-udělat.LE-jeden-GE-baldachýn-zcelovat.QILAI

Mluvčí pomocí této složeniny popisuje fenomén ve velkých městech spočívající (podle narativu mluvčí) v tom, že lidé si na střechách obytných budov načerno staví ještě jedno patro stanových přístřešků, v nichž přebývají. Toto kompozitum má opravdu formu velmi podobnou chengyu (AdjV-AdjV), ale zároveň popisuje nové reálie (srovnatelně nové alespoň v kontextu stáří chengyu).

(P16) 她会在我身上把那个就是水笔嘛 在我身就校服上乱涂乱画

tā huì zài wǒ shēnshang bǎ nà ge jiùshì shuǐbǐ ma zài wǒ shēn jiù xiàofúshàng
luàntúluànhuà

ona-bude-v-já-na.těle-BA-tamten-GE-to jest-pero-MA v-já-tělo-to jest-
na.školní uniformě-**nepořádný.mazat.nepořádný.kreslit (různě čmárat)**

V korpusu se tato kombinace vyskytla 148krát a u sloves se jedná o samostatné morfémy, u kterých by se při samotném použití očekávalo alespoň zdvojení: 画画 huàhuà „kreslit/malovat“, předmět, nebo další morfém spoluutvářející význam: 涂饰 túshì „zamalovat/pokryt vrstvou barvy, laku atp.“.

(P24) 我们还是像热恋的时候一样有说有笑

wǒmen hái shì xiàng rèliàn de shíhòu yīyàng yǒushuōyǒuxiào

my-ještě-jako-být v naplňujícím vztahu-DE-doba-stejný-**mít.mluvit.mít.smát se (mluvit a smát se)**

V tomto případě je 有 yǒu užito podle vzoru v XHC⁶⁹, který může pojmout jednak dvouslabičné slovo a jednak dva morfémy. Tyto dvě poloviny pak mohou mít buď synonymní, anebo kontrastní význam. V tomto případě jde o koexistenci dvou dějů a přímo toto kompozitum je ve slovníku uvedeno.

3.6.2.4.2 Kontrastní vztah

(P8) 这个事情它可大可小

⁶⁹ 1592

zhè ge shìqíng tā **kědàkěxiǎo**

tento-GE-záležítost-ono-**mocť.velký.mocť.malý (může to být banalita, ale nemusí)**

CYD žádná chengyu s touto strukturou neuvádí. Mluvčí morfém 可 kě použila ve významu „moci být [jaký] moci být [jaký]“ s antonymickými výrazy za sloty X a Y. Podobně funguje 可有可无 (kěyǒukěwú „moci-být-moci-nebýt“), které se používá k popisu osoby/ věci, u které nezáleží na tom, jestli ji máme, nebo nemáme, respektive jestli někde je, nebo není.

(P15) 我这时候其实说**半睡半醒**之中

wǒ zhè shíhòu qíshí shuō bànsuìbànxǐng zhī zhōng

já-tento-doba-ve skutečnosti-mluvit-**půl.spát.půl.bdít (být v polospánku)**-ZHI-uprostřed

半 X 半 Y je také produktivní struktura v moderní čínštině, v korpusu bylo nalezeno například 半坐半卧 bànzuo bànwò „půl.sedět.půl.ležet“. CYD takové struktury opět nemá.

(P27) 王根是那种**就有收有放**但是又想兼收并蓄的这么一个人吧

Wáng Gēn shì nà zhǒng jiù **yǒushōuyǒufàng** dànshì yòu xiǎng jiānshōubìngxù de zhème yī ge rén ba

Wang Gen-být-tamten-typ-to jest-**mít.brát.mít.nechat být (chvíli si brát, chvíli nechávat být)**-ale-zase-chtít-všeobjímající

Pokud se v textu vrátíme, všimneme si, že strukturně velmi podobně jsou na tom již popisovaná kompozita schématu VOVO se slovesy, která by se jako samostatná slova/větné členy musela spojit s dalším morfémem nebo slovním druhem (předmětem). I slovesa na druhém a čtvrtém místě u 有收有放 yǒushōuyǒufàng jsou ve své základní formě tranzitivní, nicméně předmět je nutné poskytnout v podobě kontextu. Jedná se zároveň o stejné schéma, jako u P24 有说有笑 yǒushuōyǒuxiào v přechozí podkapitole, ale toto ve slovníku uvedeno není.

3.6.2.5 AdjN-AdjN (SMSM)

3.6.2.5.1 Synonymický a doplňující se vztah

(P12) 反正**各种各样**的电视剧里面演的情节我都猜过了

fǎnzhèng **gèzhǒnggèyàng** de diànshìjù lǐmiàn yǎn de qíngjié wǒ dōu cāiguòle

koneckonců-**každý.druh.každý.typ** (**všechn možný**)-DE-seriál-uvnitř-hrát-
DE-zápletka-já-vše-hádat.GUO.LE

Toto kompozitum bylo zdaleka nejpoužívanější – vyskytlo se celkem 11krát u osmi mluvčích⁷⁰. Vždy bylo ve funkci přívlastku a ve stejném významu, proto nepovažuji za nezbytečné je uvádět všechna.

(P14) 所以也不会买特别多**新奇古怪**的一些玩意儿⁷¹

suǒyǐ yě bù huì mǎi tèbié duō xīnqí gǔguài de yīxiē wányì er

proto-také-ne-bude-kupovat-etrémně-mnohý-**nový.raritní.starobylý.zvláštní**-
DE-několik-věcička

Zde pravděpodobně došlo ke kontaminaci jiným kompozitem, protože 稀/希奇古怪 (xī/xīqígǔguài „vzácný/vzácný“⁷².starobylý.zvláštní“) má význam „velmi vzácný/ ne často k vidění“, ale mluvčí pravděpodobně začal slabikou 新 xīn „nový“ proto, že mluvil právě o o nových věcech, které za jeho mladých let doma nekupovali. CYD sice toto kompozitum nepovažuje za chengyu, ale jeho výskyt ojedinělý není. V korpusu se vyskytlo 21krát a je možné, že nová kombinace znaků dává mluvčím smysl na pozadí podobného produktivního schématu 今 X 古 Y. Stejný mluvčí pak pro popis podobného jevu užije adjektiva 新奇 xīnqí „nový a zároveň zvláštní“. Toto kompozitum bylo ponecháno v kategorii synonymických vztahů, jelikož nositeli celkového významu jsou synonymický první a třetí znak (zároveň tvořící lexém v moderní čínštině.

(P18) 他俩会**轻声细语**地说一些肉麻的话

⁷⁰ Třetí mluvčí jej použil čtyřikrát, pak pátá, dvanáctá, čtrnáctý, dvacátý druhý, dvacátá devátá i třicátá měli všechno po jednom výskytu

⁷¹ Nositel stěžejního významu qī a guài.

⁷² Zde se jedná o variantu v psaní znaku. Oba znaky tento význam mohly mít, ovšem u 希 dnes převažuje význam „naděje/doufat“.

tā liǎ huì **qīngshēngxìyǔ** de shuō yīxiē ròumá dehuà

oni dva-bude-**lehký.hlas.tenký.řeč**-DE-říkat-několik-otřepaný-DE-slova

Přesto, že ani CYD tuto variantu za chengyu neuznává, v korpusu je ze všech ostatních s podobnou strukturou nejpoužívanější. Má 670 výskytů, zatímco 细声细气 xìshēngxìqì tenký.hlas.tenký.dech (tichý), které je zároveň idiomem P29.7, má 409, 轻言细语 qīngyánxìyǔ jich má 174, 低声细语 dīshēngxìyǔ se objevilo 142krát a zvukomalebné 窃窃细语 qièqièxìyǔ (také v CYD), má výskytů 16.

(P20) 她们都休息了 很乌漆麻黑⁷³ 但是我就觉得很害怕

tāmen dōu xiūxiē le hěn wūqīmahēi dànshì wǒ jiù juéde hěn hàipà

ony-vše-jít spát.LE HEN-**černý.černý.len.černý**-ale-já-právě-shledávat-HEN-bát se

V korpusu byly nalezeny dvě varianty lišící se jedním znakem. 乌漆墨黑 (wūqīmòhēi „**černý.černý.tuš.černý**“), které se vyskytlo jen osmkrát, tudíž varianta dvacáté mluvčí byla se svými 66 výskty o něco častější. Nejčastější však bylo 乌漆抹黑 wūqīmǒ/mā/mòhēi, u něž nemohu stoprocentně určit způsob čtení a tudíž význam. Znak 抹 má totiž tři různé zvukové realizace: mǒ „stírat/potírat“, mā „stírat“ a mò „omítnout/smetat“. Vzhledem k významu se přikláníla k prvnímu čtení také proto, že 抹黑 mǒhēi je samostatný lexém s významem „poskvřnit/očernit“, ale je možné že jde jen o alternativní zápis jinak komplikovanějšího znaku 墨 mò. To, že se alternující znak vyskytuje až v druhé části kompozita, opět svědčí o důležitosti jeho první poloviny.

(P28) 那天还有一点点下那种毛风细雨的感觉

nà tiān hái yǒu yī diǎndiǎn xià nà zhǒng máofēngxìyǔ de gǎnjué

tamten-den-ještě-mít-trochu-padat-tamten-typ-**jemný.vítr.tenký.děšť**-DE-pocit

Tato mluvčí naopak zdůraznila druhou část kompozita, když propojila sloveso 下 xià „padat“ se jménem na jeho konci – 雨 yǔ „déšť“.

⁷³ Významy v GHC (2009) na s. 573.

3.6.2.5.2 Kontrastní vztah

(P12) 孤男寡女出来你不能以兄弟身份搭肩膀吧

gūnánguǎnǚ chūlái nǐ bù néng yǐ xiōngdì shēnfèn dā jiānbǎng ba

osamocený/osiřet.muž.nepočetný/ovdověť.žena (muž a žena sami spolu)-
vycházet-ty-ne-moct-použít-kamarádi-identita-spojovat-rameno

CYD uvádí jedno chengyu se stejnou kombinací adjektiv: 孤陋寡闻 (gūlòuguǎwén „osamocený.jednoduchý.nepočetný.známý“), ale v abstraktním významu „neznalý“.

(P27) 丈夫的措施竟然不是去把这对奸夫淫妇给办了

zhàngfu de cuòshī jìngrán bú shì qù bǎ zhè duì **jiānfūyínfù** gěi bànle

manžel-DE-opatření-překvapivě-ne-být-jít-BA-tento-DUI-
záškodnický.muž.prostopášný žena-GEI-vyřešit.LE

3.6.2.6 VO

(P9) 我母亲养我的时候毕竟是初为人母

wǒ mǔqīn yǎng wǒ de shíhòu bìjìng shì **chūwéirénmǔ**

já-matka-živit-já-DE-doba-koneckonců-být-**poprvé.být**
(někým).člověk.matka (být poprvé matkou)

Tato struktura se skládá z predikativní a předmětové části, z nichž obě jsou stylisticky vyšší (srovnejte s hovorovým 当母亲/当妈妈 dāng mǔqīn/dāng māma, které je v mluveném projevu mnohem přirozenější). V korpusu se objevují i obměny s jinými rolmi ve společnosti: 初为人父 chūwéirénfù „být poprvé otcem“, 初为人夫 chūwéirénfū „být poprvé manželem“ nebo 初为人妻 chūwéirénqī „být poprvé manželkou“, přičemž poslední dvě se vyskytují v rámci jednotek.

(P13) 那个不经世事的大学生不仅要讲课

nàgè bù **jīngshìshì** de dàxuéshēng bùjǐn yào jiǎngkè

tamtén-GE-**ne.projít.svět.záležitost**-DE-vysokoškolský student-nejen-bude-
vyučovat

Složenina je variantou 少不经事 mladý.ne.projít.svět.záležitost a častějšího 少不更事 mladý.ne.zažít.svět, které obsahuje CYD. Obě tyto formy mají strukturu VV (ve schématu 1:3). Při srovnání v korpusu je idiom z CYD používán zdaleka nejčastěji (274 výskytů), přičemž obě zbylé formy mají do třiceti výskytů.

(P24) 我的小妹当时就住在学校对面然后就很**顺其自然**地就搬到她家去住了
wǒ de xiǎogū dāngshí jiù zhù zài xué jiào duìmian ránhòu jiù hěn **shùnránqízìrán**
de jiù bāndào tā jiā qù zhùle
moje.teta-tehdý-právě-bydlet-v-škola-naproti-následně-pak-HEN-
následovat.jeho.přirozený (v přirozeném sledu věcí)-DE-pak-přestěhovat se
(do)-její domov-jít-bydlet.LE

(P27) 他们两个人就约会地理所应当**顺其自然**
tāmen liǎng ge rén jiù yuēhuì de lǐsuǒyīngdāng **shùnránqízìrán**
oni-dva-GE-člověk-pak-scházet se-DE-rozum.SUO.měl by-
následovat.jeho.přirozený (v přirozeném sledu věcí)

3.6.2.7 SV

(P3) 你一上去摸人家就像是菜市场里面买五花肉的 **挑拣肥瘦**
nǐ yī shàngqù mō rénjiā jiù xiàng shì cài shìchǎng lǐmiàn mǎi wǔhuāròu de
tiāojiǎnféishòu
ty-jakmile-vzejít.QU-dotýkat se-člověk-právě-jako-trh-uvniř-kupovat-vepřové-
DE **přebírat tučné a libové**

Forma uvedená na CYD i má schematický tvar VOVO: 挑肥拣瘦 **tiāoféijiǎnshòu** („vybírat.tučný.vybírat.libový“) a definice se shodují na významu „vybírat to nejlepší pro sebe“. Mluvčí pravděpodobně nezamýšlel chengyu použít, protože slova byla použita pro dosažení komického efektu deskriptivitou pohybu. Dotyčný se totiž měl na fotografii na obálku tvářit toužebně, když se dotýkal těla jiného muže. Místo toho ale vypadal, jako kdyby – doslovně – „přebíral libové a tučné maso“.

(P4) 首先对于我这个人**求稳为主**
shǒuxiān duìyú wǒ zhège rén **qiúwěnwéizhǔ**

nejprve-vůči-já-tento-GE-člověk-stabilita je nejdůležitější

Nejprve je třeba zmínit, že pro analýzu tohoto kompozita musíme brát v úvahu to, že zdroj (podcast) byla výhradně zvuková informace a těmito znaky jsem ji přenesl do textu autor této práce. Ačkoli 求稳 qiúwěn není v XHC považované za slovo, díky jednoznačnosti významu morfémů (a vylučovací metodou) je možné je snáze pochopit. Morfém 求 qiú se sám o sobě může pojít s dalšími morfémy a do takového kompozita přináší význam „vyhledávat/snažit se o/prosit“. Takhle se vyskytuje vedle spousty jiných slabik: 求助 (qiúzhù „hledat pomoc“), 求职 (qiúzhí „hledat práci“) nebo 求生 (qiúshēng „snažit se o přežití“). „Wěn“ je ve srovnání s ním poměrně nefrekventovaná slabika a znak 稳 ji na frekvenčním seznamu profesora Da Juna z Middle Tennessee State University⁷⁴ reprezentuje na 1055. místě, přičemž druhý nejvíce frekventovaný znak ji představující je 吻 na 1973. místě (srovnejte se slabikou qiú, pro niž je 求 hned první reprezentací na 312. místě, pak následuje 球 qiú „koule/míč“ na místě 628.). Pro další srovnání: kdyby lexém 求助 qiúzhù „hledat pomoc“ neexistoval a my bychom se měli rozhodnout, který znak se čtením zhù má mluvčí na mysli, mohli bychom vzít v úvahu 住 „bydlet“ (309. místo na frekvenčním seznamu), 注 „vstříkovat/ všimat si“ (402. místo) a 助 „pomáhat“ (607. místo – původní lexém). Vzhledem ke slovesné povaze všech morfémů bychom mohli zvážit všechny kombinace, ale kodifikovaná je jen jedna⁷⁵. Druhá část kompozita, 为主 wéizhǔ, je poměrně běžná kombinace morfémů, chcete-li slovo⁷⁶, které umožňuje předmětu stát v prepozici. Často předmětu předchází předložkové sloveso 以 yǐ, a potom je znění celé fráze následující: S 以 O 为主 („[podmět] považuje [předmět] za nejdůležitější“). Mluvčí ale předložkové sloveso nepoužil a za první dva znaky vzal morfémy, které nejsou běžným slovem a podle všeho tuto složeninu používá často, zmínil ji totiž hned dvakrát a bez váhání.

(P24) 因为这样**波澜起伏**的生活能给我更多思考的空间

yīnwèi zhèyàng **bōlánqǐfú** de shēnghuó néng gěi wǒ gèng duō sīkǎo de kōngjiān

⁷⁴ Jun Da. *Jun Da* [online]. Tennessee: 2005-12-21 [cit. 2022-11-11]. Dostupné z: <https://lingua.mtsu.edu/chinese-computing/statistics/char/list.php?Which=MO>

⁷⁵ XHC 2016: s. 1074

⁷⁶ XHC je za slovo nepovažuje

protože-takový-**vlny.ondulovat (mít vzestupy a pády)**-DE-život-moct-dát
(komu)-já-více-mnohý-přemýšlet-DE-prostor

Přestože CYD toto chengyu neobsahuje, má vstup 平地波澜 píngdìbōlán odkazující se na běžnější 平地风波 píngdìfēngbō. 波澜 i 风波 odkazují na nějakou neočekávanou příhodu, tudíž zdrojová metafora zůstala zachována. Verze mluvčího však má ještě deskriptivní část 起伏, ale řazení obou stran poukazuje na důležitost právě metaforické části. Za pozornost stojí i fakt, že přidání nové slovesné části mění i strukturní charakteristiku kompozita a dělá z něj schéma SV.

3.6.2.8 AdvV (SM)

(P30) 这个是非常肉眼可见的增多的

zhè ge shì fēicháng **ròuyǎnkějiàn** de zēngduō de

toto-být-velmi-**pouhým okem viditelný**-DE-narůstat

Zde je kompozitum v pozici přívlastku, avšak 可见 kějiàn, vzniklé kombinací modálního slovesa s plnovýznamovým, je spojkou⁷⁷ s významem „je zřejmé, že“ nebo „evidentně“ a nejde o tranzitivní sloveso. Toto kompozitum ale akcentuje původní význam před konverzí mezi spojky: „moci uvidět“.

3.6.2.9 AdjN (SM)

(P14) 那个树就比较多就像那个泼墨的那种感觉漆黑一片

nà ge shù jiù bǐjiào duō jiù xiàng nà ge pōmò de nà zhǒng gǎnjué **qīhēiyīpiàn**

tamtén-GE-strom-poté-docela-mnohý-to jest-jako-tamtén-GE-stříkat inkoust-
DE-tamtén-druh-pocit-**černý.černý.jeden.plocha (úplná tma)**

Standardní pořadí pro XHC je 一片漆黑 qīhēiyīpiàn⁷⁸, nicméně obojí v korpusu existuje. Varianta mluvčího celkem 904krát a slovníková varianta přesáhla 2 000 výskytů. Její popularitu je možné si vysvětlovat tím, že 片 piàn je numerativ a 一 yī číslovka, proto je pro ně přirozenější se vyskytovat před jménem. I CYD uvádí sedm chengyu začínající znaky 一片 yīpiàn, kdežto

⁷⁷ XHC 2016: s. 738

⁷⁸ XHC 2016: s. 1022

na konci se vyskytly jen jednou, a to u 打成一片 (dǎchéngyīpiàn „bít-stát se-jeden-NUM“), kde je toto řazení z pohledu vnitřní struktury (VO) logické.

(P6) 他一方面有丧子之痛

tā yī fāngmiàn yǒu sàngzǐzhītòng

on-jeden-aspekt-mít-ztratit.syn.ZHI.bolest

V této složenině je produktivní částí 之痛 zhītòng, které není samostatným lexémem. 痛 tòng figuruje jako jméno (nominalizované pomocí 之) a část před 之 je jeho modifikátor. Část 丧子 sàngzǐ je složená ze dvou morfémů, které nejsou slovem, ale vyskytují se bok po boku – v korpusu BCC hned 271krát (z toho 99krát ve složenině 丧子之痛). Proto lze předpokládat, že jí bude rozuměno. V korpusu je i 35krát 丧父之痛, 30krát 丧母之痛 a 15krát 丧女之痛. Část 之痛 se vyskytuje v mnoha kontextech, mimo jiné i v chengyu 切肤之痛 (qièfūzhītòng „řezat-kůže-zhi-bolest“; „ukrutná bolest“) nebo v obměně, která je také poměrně častá a má své homonymum zapřičiňující nestálost v psané podobě: 椎心之痛 (zhuīxīnzhītòng „obratel-srdce-zhi-bolest“) s v korpusu méně častým 锥心之痛 (zhuīxīnzhītòng „vrtat-srdce-zhi-bolest“), které se paradoxně jak syntakticky (锥 a 心 jsou stejně jako 切 a 肤 sloveso a jméno) tak sémanticky (verbalizace nepříjemného pocitu) podobá originálu. Takovou bohatostí využití části 之痛 lze argumentovat její produktivita, nicméně to, zdali budou některé nové složeniny přijaty za chengyu, ukáže až diachronní vývoj.

(P14) 我就有一天伸出了我的罪恶之手

wǒ jiù yǒu yī tiān shēnchūle wǒ de zuì'è-zhīshǒu

já-potom-mít-jeden-den-natahovat.LE-já-DE-nepoctivý.ZHI.ruka-
(nepoctivá/hříšná ruka)

(P18) 我爸一气之下就搬到离镇子很远的的一个村里住

wǒ bà yīqìzhīxià jiù bāndào lí zhènzi hěn yuǎn de yī ge cūnlǐ zhù

můj.táta-jeden.být vzteklý.ZHI.pod (ve vzteku)-poté-nastěhovat se-od-
vesnice-HEN-daleký-DE-jeden-GE-ve.vesnici-bydlet

(P26) 我觉得计算机同学将来一定会有很大的用武之地

wǒ juéde jìsuànjī tóngxué jiānglái yīdìng huì yǒu hěn dà de yòngwǔ-zhīdì

já-myslet si-počítač-spolužák-v.budoucnu-určitě-bude-mít-HEN-velký-DE-
použít.zbraň.ZHI.místo (prostor pro předvedení dovedností)

Kompozitum je podle CYD částí chengyu 英雄无用武之地 (yīngxióngwúyòngwǔzhīdì „hrdina.nemít.použít.zbraň.ZHI.místo“), které znamená „nemít kde ukázat svůj talent“⁷⁹. Kompozitum 用武之地 tedy přibližně znamená „prostor pro předvedení svých dovedností“.

3.6.2.10 SVO

(P10) 哺乳这件事情是有很多种方法让你生不如死的

bǔrǔ zhè jiàn shìqíng shì yǒu hěnduō zhǒng fāngfǎ ràng nǐ shēng bùrú sǐ de
kojit-tento-JIAN-záležítost-SHI-mít-HEN-mnohý-způsob-přímět-ty-**chtít**
raději zemřít-DE

Na morfémech 生 shēng a 死 sǐ vidíme dvojakost jejich základní gramatické diferenciaci jméno – ne-jméno. Zatímco bychom je mohli automaticky zařadit mezi slovesné morfémy, v kompozitu jsou syntaktickými jmény. Mezi ně bylo vloženo jiné sloveso (nebo spíše spona) se záporkou, čímž se struktura stala modelem SVO. Ve větě desáté mluvčí je ale celá složenina predikátem, jehož podmět opět stojí mimo kompozitum. V korpusu BCC se vyskytlo 1717krát a idiomům je podobné rozporem mezi svou vnitřní strukturou a pozicí v celé výpovědi.

(P18) 我就用被子盖住自己的头**缩成一团**

wǒ jiù yòng bèizi gàizhù zìjǐ de tóu **suōchéngyītuán**

já-poté-užít-přikrývka-zakrývat-sám-DE-hlava-**schoulit se do klubíčka**

Toto kompozitum je složeno z predikátu a předmětu, který má negramatickou formu. Přestože 团 tuán samotné může být adjektivem, slovesem, numerativem i jménem⁸⁰, při uvážení kterékoli z těchto možností zjistíme, že v kompozitu nějaký prvek chybí, nebo přebývá. Pokud by 团 tuán bylo slovesem s 一 yī před ním, celá pravá část by mohla mít podobný význam jako výše popsané 一见 yījiàn kompozita 一见钟情 yījiànzhōngqíng, ovšem v takovém případě by mu nesmělo předcházet tranzitivní sloveso 缩成 suōchéng. Na druhou stranu, pokud je

⁸⁰ XHC 2016: s. 1329

tranzitivní sloveso umístěné správně, nemůže na ně navazovat nic jiného než syntaktický předmět, v ideálním případě jméno. Pokud by 团 tuán zde bylo numerativem, při takovém použití mu chybí podstatné jméno, a pokud bychom znakem 团 mysleli podstatné jméno, chybí před ním zase numerativ.

(P29) 我当时想 天降礼包吗

wǒ dāngshí xiǎng wǒ kào tiān jiàng lǐbāo ma

já-tehdy-myslet **nebesa.spadnout.dar (z nebe padají dary)**

V této replice se mluvčí podivuje nad tím, že se jí stalo něco neočekávaného a měla neobyčejné štěstí. Podobnou metaforu „padání z nebes“ obsahuje chengyu z CYD 天降石麟 (tiānjiàngshílín; „nebesa-padat-vlnky na vodě tekoucí přes kameny“⁸¹), pomocí něž se lidem přeje, aby se jim narodil syn. Podle korpusu jde o okazionalismus, nicméně alespoň v tomto případě bychom mohli nahlédnout do běžného vyhledávače Google.com a přesvědčit se o opaku⁸². V korpusu převládá nativní metafora o plněných plackách 馅饼 xiànbǐng v méně běžné, zato čtyřznakové variantě 天降馅饼 tiānjiàngxiànbǐng, v celém znění 天上掉馅饼,

3.6.2.11 Nejednoznačné

(P4) 不是说像我们想象中什么什么叫什么叫 **bié 龙画凤**

bú shì shuō xiàng wǒmen xiǎngxiàngzhōng shénme shénme jiào shénme jiào **biélónghuàfèng**

ne-být-říkat-jako-my-v.představách-co to-jak se to říká-jak se to říká-**bié.drak.malovat.fénix**

Mluvčí zřejmě naráží na 雕梁画栋 diāoliánghuàdòng „tesat.trám.malovat.budova“, které je uvedeno v XHC a ukazuje na zdobnost budov.⁸³ Toto kompozitum má v korpusu 362 výskytů, zato hybridní forma 雕龙画风 diāolónghuàfēng „tesat.drak.malovat.fénix“ se v korpusu objevila dvakrát. Nejasnost zápisu první slabiky vyslovené mluvčím, ale i jeho pokračování neodpovídá významu těchto kompozit. Mluvčí totiž říká, že ti lidé (vymahači dluhů) vypadali ne tak, jak si je představujeme (a jak je popisuje kompozitem), ale byli oblečeni vkusně. CYD

⁸¹ GHC 2009: s. 1413

⁸² Ač výsledky opravdu nebyly četné, ve vyhledávání z 28. 11. 2022 se jednalo o necelých 39 tisíc výsledků.

⁸³ XHC 2016: s. 229

se znakem 龙 lóng uvádí jedenáct chengyu (z nichž osm bylo v kombinaci s 凤 fèng), ale ani jedno se významově tomu, co chtěl mluvčí říct, nepřibližuje. Pravděpodobně bylo tedy kompozitum použito chybně.

(P5) 但是隔三差/岔五那么打一个孩子真受不了

dànshi gésānchà/chàwǔ nàme dǎ yī ge hái zi zhēn shòu bù liǎo

ale-oddělit.tři.chybět/narušit.pět (co chvíli)-takhle-bít-jeden-GE-dítě-
opravdu-nemoci snášet

(P5) 这故事在我脑子里挥之不去

zhè gùshi zài wǒ nǎo zǐ lǐ huī zhī bú qù

tento-příběh-v-já-v.mozku-být stále na mysli⁸⁴

Zde je zajímavé použití morfému 之 zhī, který obecně v jazyce může mít více významů. Viděli jsme jej především ve funkci markeru přívlastků, ale tady představuje pravděpodobně předmět pro slovesný morfém 挥 huī, pro nějž není typické stát samostatně. V tomto kompozitu formální předmět nachází v onom 之, nicméně kombinace obou polovin složeniny po syntaktické stránce návazná není. Pokud je 之 zhī předmětem pro 挥 huī, druhé části – 不去 búqù chybí podmět. V rámci celé výpovědi je naopak 之 zhī nadbytečné, protože podmět – 故事 gùshi „příběh“, tam již je. Celé kompozitum je zároveň chápáno jako predikát, jehož podmět je zároveň vyjádřen formálně (a nadbytečně) v kompozitu samotném.

(P5) 我们两个无论是什么关系都要到此为止了

wǒmen liǎ ge wú lùn shì shénme guānxi dōu yào dào cǐ wéi zhǐ le

my-dva-GE-nezáviset na-být-jaký-vztah-vše-muset-tímto skončit.LE

(P13) 这件事情真的让我觉得真的要到此为止了

zhè jiàn shì qíng zhēn de ràng wǒ jué de zhēn de yào dào cǐ wéi zhǐ le

tento-JIAN-záležitost-opravdový-DE-přímět-já-myslet si-opravdu-muset- tímto
skončit.LE

⁸⁴ (o něčem nepříjemném)

Toto kompozitum se v korpusu vyskytlo 2 705krát. Konstrukce 到...为止 s významem „trvat do...“ je gramatická⁸⁵ a morfém 此 má v moderní čínštině jednak funkci deiktického slova (v překladu „tento“), ale v odvozených kompozitech a slovech může být zájmenem⁸⁶ a zastupovat celý podmět/předmět: 因此 yīncǐ „proto“ („kvůli-tento“), 如此 rúcǐ „takhle“ („jako-tento“). Stejně tak v tomto kompozitu nahrazuje 此 již zmíněný nebo kontextem vyrozuměný údaj – co bylo tím předělem proto, aby nějaký děj/stav skončil. Právě gramatičnost této konstrukce je argumentem pro to složeninu jako chengyu neuznávat, ovšem použití 此 cí a rozšířenost této ustálené formy jí může napomoc se v diachronním vývoji jako chengyu kodifikovat.

(P13) 如果算是**正经八本儿**的第一份家教工作呢

rúguǒ suànshì **zhèngjīngbāběnr** de dì yī fèn jiājiào gōngzuò ne

pokud-považovat se za-**opravdový/tak jak má být**-DE-první-FEN-domácí učitel-práce-NE

V první části analýzy jsme měli chengyu 一本正经 yībēnzhèngjīng, které je v porovnání s touto variantou mnohem běžnější. V korpusu se objevila 3 994krát, kdežto toto kompozitum se objevilo pouze čtyřikrát.

(P13) 她真的是在那一刻她**切身实地**的确实去为我考虑的

tā zhēn de shì zài nà yīkè tā qièshēn shí dì dí quèshí qù wèi wǒ kǎolù de

ona-opravdu-být-v-tamtén-jeden-okamžik-ona-**osobní.na místě (být osobně na místě)**-DE-vskutku-jít-pro-já-myslet-DE

Dvě velmi podobná chengyu se v CYD vskutku vyskytují: 切身处地 (qièshēnchǔdì) a 设身处地 (shèshēnchǔdì), přičemž to první se v korpusu nevyskytlo ani jednou a to druhé 1 452krát. Dvě slovníková chengyu se liší se pouze v prvním znaku: zatímco používání 设身处地 je poskládané pouze z morfémů „představit si.tělo.nacházet se.místo“, verze s 切 obsahuje slovo používané v moderní čínštině 切身 („osobní/ přímo se dotýkající něčí osoby“), s čímž může být spojena tato transformace. Mluvčí u první slabiky zaváhala, ale jakmile se dostala

⁸⁵ U hesla 为止 wéizhǐ v XHC (2016) na s. 1360.

⁸⁶ XHC 2016: s. 215

přes první polovinu, tu druhou, 实地 shídì, vyslovila plynule, ačkoli také není součástí původního chengyu. Její kombinace je okazionalismus (v korpusu se nevyskytuje), ale zároveň zjevně vychází z existujícího chengyu.

(P13) 跟她妈在家真的不知道说什么 无话可聊

gēn tā mā zài jiā zhēn de bù zhī dào shuō shén me wú huà kě liáo

s-její.máma-doma-opravdu-ne-vědět-říct-co **nemít.řeč.mocť.povídat si**
(nemít si o čem povídat)

Tato složenina má první polovinu shodnou se dvěma chengyu: 无话可说 (wúhuàkěshuō „nemít-řeč-moci-říct“ a 无话不谈 (wúhuàbùtán „nemít-řeč-ne-hovořit“). Od prvního chengyu se odlišuje prakticky jen směrem děje – 聊 předpokládá více účastníků konverzace a 说 může (ale nemusí) být jen jeden. V korpusu se ale forma použitá mluvčí použila jen šestkrát, kdežto chengyu se 说 se objevilo 4 287krát.

(P14) 在班里面爱说爱笑吧

zài bān lǐ miàn ài shuō ài xiào ba

v-třída-uvnitř-**být extrovertem/rád se smát a mluvit-BA**

U této složeniny nebylo zcela zřejmé, do které kategorie je zařadit. Nositeli významu jsou nepochybně druhý a čtvrtý znak. První znak je slovesný morfém, 说 shuō, u nějž pro význam „mluvit“ potřebujeme dodat alespoň formální objekt 话 huà „řeč“, jinak musíme buď složit význam např. 说服 shuōfú „přesvědčovat“ nebo dodat (nejen formální) předmět. 笑 xiào „smát se“ může ve větě stát samo. Ovšem první a třetí znak jsou také slovesa.

(P15) 通过一个叫 match dot com 的网站就找到了我后来一生所爱

tōngguò yī ge jiào match dot com de wǎngzhàn jiù zhǎo dào le wǒ hòu lái yī shēng suǒ ài

prostřednictvím-jeden-GE-jmenovat se-match dot com-DE-webová stránka-
následně-nacházet.LE-já-poté-**celý.život.SUO.milovat (životní láska)**

(P17) 这个一路走来有没有因为这些事情伤害到朋友亲戚长辈啊

zhè ge **yīlùzǒulái** yǒu méiyǒu yīnwèi zhè xiē shìqíng shānghàidào péngyǒu qīnqī
zhǎngbèi a

tento-GE-**jeden.cesta.přijít**-mít-nemít-kvůli-tento-několik-záležitost-zranit-
přítel-příbuzný-starší generace-A

一路走来 yīlùzǒulái není nevídaná kombinace, právě naopak, v korpusu se vyskytla 1
793krát. Mohli bychom ji přeložit jako „po celou cestu“ nebo „v průběhu celého procesu“. —
路 yīlù je první polovinou třech chengyu v CYD: 一路平安 (yīlùpíng'ān „jeden-cesta-klidný-
bezpečný“), 一路顺风 (yīlùshùnfēng „jeden-cesta-být v souladu-vít“ a 一路福星 (yīlùfúxīng
„jeden-lu⁸⁷-šťastný-hvězda“); nicméně v nich nikdy není předmětem, proto jsem složeninu
nepovažovala za odvozenou. Vyjádření je zároveň metaforické.

(P23) 我能感觉得到她可能就是一个阿姨**仅此而已**

wǒ néng gǎnjuéde dào tā kěnéng jiù shì yī ge āyí **jǐncǐéryǐ**

já-moci-moci pociťovat-ona-možná-právě-být-jeden-GE-tetda-**nic víc**

Zde je 此 cí opět zájmenem pro děj/stav vyjádřený ve zbytku věty.

(P24) 因为我们家是三代**单传**

yīnwèi wǒmen jiā shì **sāndàidānchuán**

protože-naše.rodina-být-**po tři generace mít jen jedno dítě**

Toto kompozitum má komponenty, které je možné obměňovat podle reálné situace, ale
takové výskyty byly v korpusu pouze v řádu jednotek.

(P24) 我只能眼睁睁地看着她**离我而去**

wǒ zhǐ néng yǎnzhēngzhēng de kànzhe tā **líwǒ'érqù**

já-pouze-moct-bezmocně přihlížet-DE-dívat se.ZHE-ona-**vzдалovat se ode mě**

(P27) 他们两个人就约会地**理所应当**顺其自然

⁸⁷ Podle výkladu na CYD se jednalo o správní jednotku, kam přijel muž zvaný Xianyu Shen, který bojoval
s korupcí pro blaho lidu, a tak jej Sima Guang nazval 福星 „šťastná hvězda“. Proto původ 一路 yīlù nelze
přidružit k ostatním. <https://dict.idioms.moe.edu.tw/idiomView.jsp?ID=7745&q=1>

tāmen liǎng gèrén jiù yuēhuì de **lǐsuǒyīngdāng** shùnzízáirán

oni-dva-GE-člověk-pak-scházet se-DE-**rozum.SUO.měi by-**
následovat.jeho.přirozený (v přirozeném sledu věcí)

Při analýze transkriptů jsem se setkala s čtyřslabičnými kompozity, která jsou zcela poskládaná z volných morfémů, anebo ze dvou polovin, jejichž komponenty mezi mají mezi sebou hierarchický vztah. Jeden mluvčí použil (P25) **婚丧嫁娶** hūnsāngjiàqǔ složené z dvou jmen „svatba“ a „pohřeb“, která společně v XHC heslo netvoří, a „vdát se“ a „oženit se“, která jsou přesně v takovém významu ve slovníku uvedena.⁸⁸ Celé kompozitum je pak dle kontextu mluvčím vnímáno jako jméno, příhodně stejně jako u mnoha v předchozí části popsaných idiomů.

(P25) 矛盾隐藏起来然后遇到**婚丧嫁娶**这种大事件的时候就会爆

máodùn yǐncángqǐlái ránhòu yùdào **hūnsāngjiàqǔ** zhè zhǒng dà shìjiàn de
shíhòu jiù huì bào

spor-schovat.QILAI-následně-potkat-**svatba.pohřeb.vdát se.oženit se**-tento-
druh-velký-záležitost-DE-doba-pak-bude-vybouchnout

Jasným prostředkem jazykové ekonomie je kompozitum 一日三餐 **yīrìsāncān**, mluvčí použité jako jméno. Pak jsou zde uměle vytvořená kompozita popisující nový socio-ekonomický jev: pátá a třináctá mluvčí **五险一金 wǔxiǎnyījīn pět.pojištění.jeden.peníze** znamenající balíček pojištění nebo kompozitum užitá dvacátým prvním mluvčím **朝九晚五 zhāojiǔwǎnwǔ ráno.devět.večer.pět** označující typ pracovní doby, které stojí izolovaně za zbytkem věty. Dalším podobným kompozitem je to od čtrnácté mluvčí: **女装大佬 ženský.oděv.kápo „muž převlečený za ženu“**.

(P10) 我在负责她的一日三餐

wǒ zài fùzé tā de **yīrìsāncān**

já-v průběhu-zodpovídat [z]-DE-**jeden.den.tři.pokrm (veškerá každodenní strava)**

⁸⁸ XHC 2016: s. 630

(P21)

工厂里的工作就比较平淡 朝九晚五

gōngchǎnglǐ de gōngzuò jiù bǐjiào píngdàn **cháojiǔwǎnwǔ**

v.továrně-DE-práce-právě-poměrně-vágní **ráno.devět.večer.pět**

4 ZÁVĚR

Na vzorku chengyu se ukázalo, že nejpoužívanější struktury jsou ty schématické, tj. struktury se symetrickými polovinami a opakujícími se komponenty (SVSV, VOVO, AdjN AdjN atd.). Vnitřní struktura chengyu zároveň má ve většině případů vliv na jeho pozici ve větě. U všech struktur se podařilo zjistit převládající tendence v tomto ohledu. Některá chengyu se dokonce natolik začlenila do větné syntaxe, že byla použita s numerativem (v případě jmenných struktur), předcházelo jim příslovce typické pro adjektiva nebo měla přímý předmět či v jednom případě dokonce slovesný modifikátor. Mezi schématickými strukturami jasně převládal synonymický vztah mezi polovinami a napříč celým korpusem byla několikrát potvrzena tendence více sémanticky zatěžovat první dva znaky.

U duplikovaných struktur byl popsán nesoulad v tom, co je považováno za výchozí formu, a nakolik je používána. Byly objeveny jednotky, které ačkoli nejsou uznávané konzultovaným slovníkem, v korpusu se vyskytují.

Negramatické struktury se co do vnitřní stavby a sémantických vztahů mezi svými polovinami velmi podobají konvenčním chengyu. Vzorky od mluvčích ukázaly, jaké variantní formy v jazyce jsou. Mluvčí také nevědomky přinesli nové poznatky o interferenci mezi známými chengyu.

Mezi negramatickými strukturami byly popsány i struktury produktivní, které často mají shodný první znak (např. 半……半……), a mohou pojmout další morfémy, a tak vytvářet nové významy. Vhodným pokračováním výzkumu by tak bylo zjistit meze pro to, jaké morfémy se tam vyskytovat mohou. V práci bylo popsáno i několik čtyřznakových neologismů.

V kvantitativní analýze bylo zjištěno, že počet čtyřslabičných struktur ani počet chengyu jako takových nesouvisí s rozsahem analyzovaného textu (transkriptu). Zároveň nebyl zachycen žádný podnět k tomu se domnívat, proč jsou počty u různých mluvčích natolik rozdílné. Podstatou této práce nebyl rozbor celkového jazykového projevu každého z nich, a proto jsou mé výsledky jen indikátorem něčeho, co je třeba dále zkoumat.

5 RESUMÉ

The thesis aimed to show a real picture of four-syllable structures in modern Chinese. The corpus was divided into two main parts: chengyu and non-chengyu. The idioms were analysed according to their inner structure (SV, VO, AdjN, AdvV, their duplicated forms, VV and SVO) with the syntactic role in the sentence being taken into account. It was found that the syntactic roles do have a connection with the inner structure. There were some typical syntactic roles found for each of the structures. The quantitative approach also showed that schematic (SVSV, VOVO, AdjN-AdjN, etc.) structures are more common in spoken language than the others. With the halves of the chengyu's being symmetrical, it was also found that the prevailing semantic relationship between the halves was synonymic, closely followed by the contrastive relationship. It was also confirmed that the two first syllables tend to contain the gist of the whole structure.

The non-chengyu part of the corpus was very similar to the chengyu's, regarding the inner structures and semantic relationships. In some cases, they built upon already existing chengyu's and in others, completely new structures were created. The last part of the analysis contains some neologisms describing new socioeconomic conditions in today's China.

6 BIBLIOGRAFIE A POUŽITÉ SLOVNÍKY

Chengyu Dian 成语典 (Slovník chengyu) [online]. Dostupné z: www.dict.idioms.moe.edu.tw/

Gudai Hanyu Cidian 古代汉语词典 (Slovník klasické čínštiny). Peking: Shangwu Yinshuguan, 2009. ISBN 978-7-100-01549-3.

JIAO, Liwei. In: *The Routledge Encyclopedia of the Chinese Language*. New York, USA: Routledge, 2016, s. 64-89. ISBN 978-0-415-53970-8.

LI, Degao, Yu ZHANG a Xiaolu WANG. *Descriptive norms for 350 Chinese idioms with seven syntactic structures*. In: *Behav Res* [online]. 2016, s. 1678-1693 [cit. 2022-11-11]. Dostupné z: doi:10.3758/s13428-015-0692-y

NALL, Timothy M. *AN ANALYSIS OF CHINESE FOUR-CHARACTER IDIOMS CONTAINING NUMBERS: STRUCTURAL PATTERNS AND CULTURAL SIGNIFICANCE* [online]. Muncie, Indiana, 2009 [cit. 2022-11-11]. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/5011785.pdf>. Disertace. Ball State University. Vedoucí práce DR. Elizabeth M. Riddle.

PACKARD, Jerome L. *The Morphology of Chinese: A Linguistic and Cognitive Approach*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. ISBN 0-521-77112-9.

WU, Xiu-Zhi Zoe. *Grammaticalization and Language Change in Chinese* [online]. London: Taylor & Francis Routledge, 2004. ISBN 9780415336031.

Xiandai Hanyu Cidian 现代汉语词典 (Slovník moderní čínštiny). 7. vydání. Peking: Shangwu Yinshuguan, 2016, 1800 s.

6.1 INTERNETOVÉ ZDROJE

Jun Da. *Jun Da* [online]. Tennessee: 2005-12-21 [cit. 2022-11-11]. Dostupné z: <https://lingua.mtsu.edu/chinese-computing/statistics/char/list.php?Which=MO>

Internetová jazyková příručka [online] (2008–2022). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Cit. 11. 11. 2022. <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

6.2 ZDROJE POUŽITÉ K TVORBĚ KORPUSU

Nahrávky jsou čerpány z platformy QQ 音乐 [online] (2014-2022) dostupné ve webovém rozhraní na www.y.qq.com. Indexy u názvů epizod odpovídají indexům v práci.

P1 – E417

P2 – E362

P3 – E401

P4 – E431

P5 – E498

P6 – E426

P7 – 看守所女管教

P8 – 神秘的外卖

P9 – E438 我和我的聋哑目前

P10 – E435 一位宝妈的吐槽

P11 – 离婚，孤立，歧视：我被癫痫打破的人生

P12 - 我被丈夫雪藏了十一年

P13 – 十年家教：教过宫殿里的孩子，也见过逼女儿剃光头的母亲

P14 – 别了 我们的网吧时代

P15 – 恋老者的爱情，目送爱人离去我的宿命

P16 – 恋鞋者自述

P17 – E446 被性侵男孩自述

P18 – 我的妈妈是发廊女

P19 – E412 一个中国母亲的十年卖血记

P20 – 我举报了自己的研究生导师

P21 – 发小死了，我的青春也结束了

P22 – E408 接送尸体的人

P23 – 25 岁那年 我终于和父母断绝了往来

P24 – 我的三个名字和三段人生

P25 – 50 万聘礼和她的谎言婚礼

P26 – 我是刘大可，我小学就知道如何用砒霜治梅毒

P27 – 革命年代如何偷情

P28 – E387 大学心理老师 百分之八十的家长拒绝面对孩子的心理健康

P29 – E383 罩袍下的阿富汗 她们对自己的国家又爱又恨

P30 – E381 我在南极上班